

ХАФТДОДАРОН

Як марду як зан буд. Онҳо хафт писар доштанду ягонта ҳам духтар надоштанд. Писарон тар вакт ба модарашон мегуфтанд: - Модарчрн, бе мо хоҳар лозим аст, хоҳараке бошад, ки мо зўстдорӣ кунем, меҳрубонӣ кунем, ғамхорӣ кунем.

Баъди чанд вақт модар умедвори духтар, писаронаш умедвори хоҳар шуданд. Ҳафтдодарон ҳамеша ба шикор рафта, дар кӯҳҳои баланд гашта, оҳу, кабки ҳилол, ҳар хел ҳайвонҳои ваҳшӣ зада меоварданд.

Як рӯз онҳо ба модарашон гуфтанд:

- Модарҷон, мо ба шикор меравем, агар ба мо хоҳар шавад, шумо фармоед, ки ба дарвоза чарх, агар боз ҳам писар шавад, камон оvezанд.

Дере нагузашта, модарашон духтар зоид. Вай хеле хурсанд шуда, ба доя гуфт:

- Равед, ба дарвоза чарх оvezед, писараконам биёянд, бисёр хурсанд мешаванд!

Кампир як чарҳро бурда ба дарвоза овехт. Ҳафтдодарон як душман доштанд, ки вай доимо ба сайди бисёр овардаии онҳо ҳасад мебурд. Душман аз дарвоза чарҳро гирифта, камон овехта монд.

Ҳафтдодарон аз шикор гашта омада диданд,
ки ба дарвоза камон овехта мондаанд.

- Ҳах, модари мо боз ҳам писар зоидааст! -
гуфтанду ба ҳавлий надаромада, гашта рафтанд.

Рафта-рафта ба як мамлакати дигар расида,
дар он ҷо зиндагӣ карда гаштанд.

Ба хоҳаракашон Гулмоҳ ном доданд.

Чанд сол гузашт. Гулмоҳ дувоздаҳсола шуд.
Як рӯз Гулмоҳ бо дугонаҳояш бозӣ карда истода,
бо духтарчай ҳамон душмани акаҳояш гапаш
гурехта монду духтарак таъна карда гуфт:

- Ту бепою қадам ҳастӣ, ту шудију акаҳоят
гум шуда рафтанд, мо бо ту дигар бозӣ
намекунем, набошад, ту барин беакас мешавем.

Гулмоҳ гиря кард. Оби дидаш чӯйча шуда
ба ҳавлии як кампир даромад. Кампир қадди
қадди чӯйча баромада дид, ки духтараки
ҳамсояш гиря мекунад, пурсид:

Чаро гиря мскунӣ?

Дугонаам «ту шудију акаҳоят гум шуда
рафтанд» гуфта, таъна зад. Ин гап рост аст ё
дурӯғ? - пурсид Гулмоҳ.

- Рав, ба модарат гӯй, ки гандумбирӯён
кунад. Бо ҳар чӣ ки, дод нагир, гӯй, ки дасташ
катӣ дихад. Вакто ки бо дасташ додани шуд,
кафашро ба даруни дег пахш куну
«акаҳои ман дар кучоанд?» гуфта пурс.

Гулмоҳ ба хонаашшон омада, ба модараш гуфт:

- Модарчон, бисёр гурасна мондам, дилам гандумбирён металабад.

Модараш хесту гандумбирён кард. Гандумбирёро аз дег бо кафлез гирифта ба Гулмоҳ дод, нагирифт. Бо кошук дод, нагирифт. Гуфт:

- Бо дастат дех! Бо дасташ доданӣ шуд, ки кафашро ба даруни дег пахш карда гуфт:

- Росташро гӯй, ман ака дорам ё не?

Модараш гуфт:

- Надорӣ, сар дех, ки дастам сӯхт! Гулмоҳ, сар надода, боз пурсид:

- Ман ака дорам ё не?

Модараш гуфт:

- Ҳа, ака дорӣ, ҳафт ака дорӣ.

- Акаҳои ман дар кучоанд?

- Намедонам, рӯзи зоида шудани ту ба шикор рафтанду дигар барнагаштанд. Дур аз дидорашон дилакам хонаи занбӯр шудааст.

Гулмоҳ ин гапро шуниду хеста, хамир кард, даҳ-дувоздаҳта кулча пухту дар як рӯймол баста, ба модараш гуфт:

- Модарчон, ман акаҳоямро кофтаниӣ меравам.

Ҳарчанд модараш:

- Нарав, онҳоро аз кучо меёбй, аз ту ҳам чудо мешавам! - гуфта, зорй кард, Гулмоҳ аз роҳаш нағашт.

Вай аз дашту дарё гузашт, аз кӯху саҳро гузашт, бисёр шахру қишлоқро гузашта рафтан гирифт. Вақте ки гурусна мемонд, як кулчаро меҳӯрду боз ба роҳаш мерафт.

Рафта-рафта фақат якта кулчааш монд. Кулчаро ғелонда, аз ақибаш равон шуд. Баъди чанд вакт гурусна монд. Ноилоҷ як лаби кулчаро шикаста ҳӯрда, боз ғелонд, ки кулча дигар ғелон нашуд.

Кулчаро ба дасташ гирифта, ҳамин қадар гиря кард, ки замин лой шуд. Як порча лойро гирифта, ба ҷои шикастай кулча молиду ба офтоб монд. Кулча қоқ шуд.

Гулмоҳ онро аз нав ғелонда, аз пасаш рафтан гирифт. Ба як кӯҳ, расид, ки дар он ҷо як ҳавлий буд. Кулча ба таги дари ҳамон ҳавлий расида афтид.

Гулмоҳ ба ҳавлий даромад. Дид, ки дар хонаҳо ҳеч кас нест, дар деворҳои хона сайди бисёре овехтагӣ: ана оҳую ана гӯсфанди қӯҳию ана кабку ана мурғи ҳилол; хумҳо пури равған, сандукҳо пури орд. Ҳама чиз ҳаст.

Вай аз сандуқ орд гирифта, ҳамир кард, нону кулчаҳои нағз пухт, кабкҳоро бирён карда, як

Акаши бамазаи сергүшту серравган пухт. Ҳамаро тайёр карда монду худаш дар даруни як сандук руст шуд.

Дере нагузашта акаҳояш омаданд. Ба хона заромада, ба таомпазӣ сар карданӣ шуда диданд, ки оши палаву нону кул-чаҳои дилкаш пухта мондагӣ. Ҳайрон шуданд: охир, ҳеч кас то ҳол ба тавлиашон қадам намонда буд. Кӣ омада ин таомҳоро тайёр карда бошад? Баъд «ҳайр, ҳар кӣ бошад, пагоҳ мефаҳмем» гуфтанду ошу кулчаҳоро бо завӯҳр данд.

Пагоҳ шуд, шаш додар ба шикор рафтанду бародари аз ҳама калонӣ, воқеаро фаҳмидани шуда, дар хона монд. Вай поида шишт-шишту як вакт хобаш бурда монд. Гулмоҳ оҳиста нигоҳ кард, ки акааш хоб рафтааст, аз сандук баромад. Ӯ боз ҳамир кард, нону кулчаҳои хушрӯй пухт, се-чор зувола тушбера пухта, ба даруни сандук даромада руст шуд.

Акааш бедор шуд, ки нону кулчаҳои гарму тушбера тайёр.

Ҳайрон шуда нишаста буд, ки бародаронаш омада монда, пурсиданд:

- Кӣ будааст?
- Хобам бурда мондааст, бедор шавам, ҳама чиз тайёр, - гуфт бародари калонӣ.

Додаронаш ба серхобии ў хандиданду хүркхоро хүрда, хоб карданд.

Рүзи дигар додари дигарашон дар хона монд. Ииро ҳам хоб бурда, аз корхой дүхтэр хабардор нашуд. Ҳамин тавр, шаш додар хоб карда монда, сирри дүхтарро фаҳмида натавонистанд.

Рүзи ҳафтүм бародари аз ҳама хурдй посбонй кард. Вакти пешин ўро ҳам хоб пахш кард. Хеста, күрпача андохту ба таги сараш болишт монда дароз кашид, ки боз зиёдтар хобаш омад.

Хоб, ки ба вай ғалаба кардан гирифт, хесту ангушти хурди дасташро каме бурида намак пошид. Җароҳат сүхтан гирифту хобаш набурд. Як вақте дид, ки як дүхтари нозанин аз сандук баромад. Хост, ки зуд хеста дастгираш кунад, боз фикр кард, ки «канй бинам, чй кор мекунад».

Дүхтар орд гирифт, хамир кард, нон пухт, гүшт гирифт, пиёз реза кард, сабзй тоза кард. Шүрбо пухт, чой чүшонда дам карда, чойникро ба лаби оташдон монда, ба пеши сандук рафту ба он даромаданй шуда буд, ки чавон тохта хеста аз поящ маҳкам дошта, пурсид:

- Ту инсй, чинсй, парий, паризодй, чй касе ҳастй, ки хонаи моро манзил кардй?

Гулмоҳ гуфт:

- На инсам, на чинсам, на париям, на паризод, одами оддй ҳастам, хоҳари шумо.

- Мо ҳафт додарем, хоҳар надорем, - гуфт бача тааҷҷуб карда.

Духтар ҳамай воқеаро як-як накл карда, хоҳари онҳо буданашро маълум кард. Акаву хоҳар ҳамдигарро ба оғӯш кашида бўсиданд, ҳолпурсӣ карданд, хурсанду дилшод гапзанон карда нишастанд. Вақти омадани акаҳояшон шуда буд, ки ҷавон гуфт:

- Ту руст шав, ман аз акаҳоям шодиёна мегирам.

Духтар пинҳон шуд. Фурсате нагузашта, бародаронашон ҳам омаданд. Бародари аз ҳама калонӣ пурсид:

- Ҳӯш, додар, чӣ гап?

- Ҳеч гап не, - гуфт додари хурдӣ, - шинед, таом ҳӯред, ман як гапи ғалатӣ дорам.

Бародарон нишаста, ба таомхӯрӣ сар карданд. Бародари хурдӣ нон шикаста монду баъд ба бародаронаш рӯ оварда гуфт:

- Шодиёна дихед, ки - гуфтанд шаш додар якбора.

Бародари хурдӣ ба тарафи сандук рӯ оварда гуфт:

- Гулмоҳ, баро, акаҳоямон интизоранд!

Духтар аз даруни сандук баромад. Шаш бародар ба сӯи ӯ давиданд, оғӯшу бўсагирӣ сар шуд. Бародарон ба ҳамдигар навбат надода,

духтарро ба канор мекашиданد, ҳолпурсӣ ме-
карданд.

Бародари хурдӣ бошад, як сӯ нишаста аз
хурсандӣ қанотак мезад.

Баъд аз ин Гулмоҳ бо бародаронаш зиндагӣ
карда гашт. Ҳамаашон хурсанд ва хушҳол буданд.
Ҳафтдодарон рӯзҳо ба шикор мерафтанд.
Гулмоҳ меғундошт, рӯбучин мекард, мешуст,
медӯхт.

Рӯзе бародаронаш «ба хоҳаракамон ҳамроҳ
мешавад» гуфта як гурба ёфта омаданд.

Гурба шарики Гулмоҳ шуд. Гулмоҳ бе ӯ ҳеч
чиз намехӯрд. Ҳар чӣ ки ёфт, гурбаро ҷег мезаду
бо ҳам медиданд. Як пагоҳӣ хона рӯфта истода,
аз пеши чорӯб як дона мавиз ёфт. Бе ҳавотир
онро гирифту тоза карда, ба даҳонаш андохт..
Гурба, ки ба ними мавиз умедвор шуда буд, дар
қаҳр шуда, тохта рафта алавро кушт.

Гулмоҳ ҳамир кард, ҳамираш расид, танӯрро
тафсондани шуда ба пеши оташдон омад, ки алав
мурдагӣ. Вай ғамгинона берун баромада, ба чор
тараф нигоҳ карда дид, ки аз даруни як
бешазор дуди борике баромада истодааст. Ба
ҳамон дуд нигоҳ карда рафтан гирифт. Наздик
шуда дид, ки як Кӯрбарзангӣ дар як даст
бачаашро макконда, бо дasti дигараш гандум

бирён карда истодааст. Гулмох ноилоч ба
пеши вай рафта:

- Ассалом, очачон! - гуфт.

Күрбэрзангӣ сар бардошта гуфт:

- Ваалайкум ассалом! Агар саломат намебуд,
як луқмаи хомам мекардам! Барои чӣ омадӣ?

- Алавам мурд, алавгирӣ омадам, - ҷавоб дод
Гулмоҳ.

Күрбэрзангӣ каме алав ва як қадар ҷав дароз
карда гуфт:

- Ин ҷавро то хонаат ҷошида-ҷошида рав!

Гулмоҳ ҷавро ҷошида-ҷошида омад, танӯрро
тафсонд, нону санбӯсаҳои гӯштин пухт, хӯрок
тайёр кард.

Акаҳояш омаданд, хӯрданд. Ҳама чиз хеле
бомаза буд. Ишкамашон сер, ғамҳояшон дур шуд.
Az ҳоҳараки ҳунармандашон миннатдор шуданду
хеле чақ-чақ карда нишаста, баъд хоб карданд.
Саҳар шуд, хеста рафтанд.

Рӯз шуд. Гулмоҳ ҳавлӣ рӯфта истода буд, ки
ногаҳон ҳамон Күрбэрзангӣ таккасавор
даромада омад. Вай омада истода, фарёд мекард:

Ӯй ноцинс, биё, таккаамро гирифта банд!
Гулмоҳ тохта омаду таккаро гирифта ба мех
bast.

Акнун биё, сарамро бин! - гуфт Күрбэрзангӣ.
Ҳамон ҷавҳои ҷошидагии Гулмоҳ сӯзан шуда,

Күрбэрзангӣ чида-чида омада буд. Күрбэрзангӣ як сӯзанро гирифта, ба сони Гулмоҳ халонд. Сонаш саҳт дард карда бошад ҳам, Гулмоҳ дандон ба дандон монд.

Гулмоҳ сар медиду Күрбэрзангӣ хуни ўро мемакид.

Чанд рӯз ҳамин хел гузашт. Духтараки нозанин ҳазон мешуд. Як рӯз акаҳояш аз ў пурсиданд, ки;

- Ба ту чӣ шуд: нотоб ҳастӣ, зик шудӣ? Чаро рӯз аз рӯз ҳазон шуда истодай?

Гулмоҳ воқеаро гуфта дод. Рӯзи дигар бародари аз ҳама хурдӣ ба шикор нарафта, дар назди дар ҷоҳе қанду пеши ҷоҳ як санги қалон оварда монду дар паси дар пинҳон шуд.

Дере нагузашта, Күрбэрзангӣ ҳам омад. Вай омада истода фарёд мекард:

- Ӯй ночинс, биё, таккаамро гир!

Гулмоҳ тохта рафта, таккаро гирифту ба сӯи дар равон шуд. Күрбэрзангӣ аз ақиби ў меомад. Күрбэрзангӣ ба дар наздик шуда буд, ки акаи Гулмоҳ тохта баромада, ўро ба ҷоҳ тела дод ва ҳадаҳа сангро ба болояш партофта, хок кашид.

Бегоҳӣ бародаронаш аз шикор гашта омада пурсиданд:

- Ҳа, додар, чӣ ғап будааст?

- Ба хонаи мо Күрбарзангӣ одат кардааст, -
чавоб дод ӯ. - Хайрият, ки барвакттар хабардор
шудем, набошад, хоҳаракамонро кушта
мемондааст.

Бача бо Күрбарзангӣ чӣ хел рафтор
карданашро гуфта дод. Баъд акаи калониаш ба
духтар гуфт:

- Мабодо ба болои ҷоҳ об нарез, ки
Күрбарзангӣ зинда мешавад.

Чанд вақт гузашт. Рӯзе Гулмоҳ дегу табак
шуст ва фаромӯш карда, юндирио ба болои ҳамон
ҷоҳ рехта монд. Як замоне болои ҷоҳ шибит рӯид,
чунон шибити хушбӯй, ки ҳеч ногуфтаний.

Чанд вақти дигар гузашт. Як бегоҳ Гулмоҳ,
ғамгинона оҳ кашид.

- Барои чӣ оҳ мекашӣ? - пурсиданд
бародаронаш.

- Ба дидори падару модар пазмон шудам.
Бародарон гуфтанд:

- Мо ҳам падару модару ватанамонро ёд
кардем. Ин тавр ки бошад, пагоҳ роҳи сафарро
пеш мегирэм.

Рӯзи дигар ҳафтдодарон ба ғундоштани чизу
чораҳояшон машғул шуданду Гулмоҳ як
мастоваи бомаза пухта аз ҳамон шибит канда,
қайла тайёр карда, ба косаҳо андохт.

Бародарон ба сари дастархон нишаста, як қошуқй хұрда буданд, ки кабұтар шуданду парида рафтанд. Гулмоҳ дар ҳайрат монд. «Ох, ин шибити дар рұи өз рүидагй буд, мани нодон фаромұш карда, ба хұрок андохтам, додараконам кабұтар шуданд. Акнун чй кор мекунам? Ҳайр ман ҳам кабұтар шавам» гуфту аз мастова як қошуқ хұрд ва ин ҳам кабұтар шуда, парвоз карда, ба бародаронаш расида гирифт.

Ҳашт кабұтар парвозкуон ба ватанашон расида, ба рұи боғи худашон рафта нишастанд. Ҳафтдодарон ҳафт сафедор шуданду Гулмоҳ - як дарахти себ.

Як вакте модарашон ба боғ даромада дар ҳайрат монд: худ аз худ ҳафт сафедори баланду як дарахти сершохи себ пайдо шуда, боғ аз ин дарахтони ациб хеле хушнамуду зебо гаштааст.

Баъд аз ин ү ҳар рұз ба боғ даромада, ин дарахтони ғалатиро тамошо мекард.

Фасли баҳор омад, себ ғарки гул шуд, мева кард; тобистон шуд, себхо пухтанд: суп-сурх, хушрүю хүшбүй.

Рұзе писари подшоҳ. ба шикор баромада, гузораш ба ин тараф афтод. Омада истода буд, ки ба димоғаш бўи хуши себ расид. Аспи худро нигоҳ дошта, ба навкаронаш гуфт:

- Ин чӣ бӯест, ин қадар форам? Зуд рафта фаҳмед, ки аз кучо меояд!

Ду навкар асп давонда, ба назди боғ омаданду диданд, ки як дарахт ғарқи себу ғирдогирдаш ҳафт сафедори баланд. Хостанд аз ин себ ду-сета ба шоҳзода бурда, ўро хурсанд кунанд. Ба дарахт наздик шуда, даст дароз карда буданд, ки аз танаи себ садо баромад:

- Эй раҳгузарон, даст нигаҳ доред!

Навкарон ҳайрон шуда, худро ба қафо кашиданд. Яке аз онҳо гуфт:

- Моро шоҳзода фиристод, меҳоҳем барои ӯ ду-се дона себ барем.

Дарахт боз садо дод:

- Эй бародарони азиз, одамони шоҳзода барои себ омадаанд, дихам ё не?

Ҳамин вакт аз танаи ҳафт сафедор овоз баромад:

- Шоҳзода чӣ некӣ кардааст, ки ба ӯ себ медиҳӣ?

Навкарон бошитоб асп давонда, ба пеши шоҳзода омаданду гуфтанд:

- Эй шоҳзодаи олимаком, ин бӯй аз боғ меояд, дар даруни боғ як дарахти себ, ғирдоғирдаш ҳафт сафедор. Дарахтон гап мезананд.

Шоҳзода гуфт:

- Номаъқул кардед, кадом дарахт гап задааст,
ки он дарахтон гап зананд?!

Баъд худи писари подшоҳ ба боғ омада, ба
себ даст дароз кард. Ҳамин вакт танаи он овоз
дод:

- Эй раҳгузар, дастатро нигах дор!
Шоҳзода гуфт:

- Ман писари подшоҳи мамлакатам, меҳоҳам
ду-се дона себ гирам.

- Эй бародарон, писари подшоҳ барои себ
омадааст, дихам ё не?

Сафедорон садо доданд:

- Писари подшоҳ чӣ некӣ кардааст, ки ба ӯ себ
медиҳӣ;

Ба себи ту қасе ҳақ дорад, ки тамоми умри худ
ба мардум некӣ карда бошад.

Шоҳзода фикр карда дид, ки дар умри худ ба
қасе некӣ накардааст. Ноумед шуда, баргашта
рафт.

Рӯзе гузори як марди солхӯрда ба ин ҷо
афтода монд. Дарахти сарҳамшудаи себро дида
ҳаваси ӯ омаду ба боғ даромада, якта себ
канданӣ шуд. Ногаҳон аз танаи себ овоз
баромад:

- Эй бародарон, ин марди мӯйсафед себ
гирифтан меҳоҳад, дихам ё не?

НДБЧ ба номи
М. МИРШАКАР

17 17378

- Бидех, - гуфтанд бародаронаш. - Ин ҳамон касест, ки тамоми умри худ, ғайр аз некй ба мардум, кори дигар накардааст.

Пирамард хурсанд шуда, якта себ гирифта буд, ки якбора танаи дарахти себ кафиду аз даруни он як духтари хушрӯю нозанин баромад ва танаи ҳафт сафедор ҳам кафиду ҳафт ҷавони хушрӯй берун шуданд.

Ҳафт бародар ва як ҳоҳар ба назди модарашон давиданд. Модар ҳамаро як-як ба оғӯш қашида бӯсиду ба муроду мақсадаш расид.

РӮБОҲИ МАККОР ВА ГУРГИ НОДОН

Буд-набуд, як рӯбоҳ буд. Вай чанд вакт бозроҳи як боғи сермеваро ёфта буд. Ҳар шаб рафта, аз ангури ширину болаззат шикамашро пур мекарду баъд аз он ки шикамаш серу ғамаш дур мешуд, дар рӯи сабзаи мулоим хоб карда, пагоҳии барвакт хеста, баромада мерафт.

Соҳиби боғ омада медид, ки сарҳои ангур кандагӣ, ҷала-чулпа ҳӯрда, ба ҷор тараф партофтагӣ, гулу сабзаҳо помол кардагӣ. Вай

чанд рұз ин ахволро дида, касд кард, ки дузди беномусро дастгир карда, чазо дихад.

Бо ҳамин мақсад як қапқон оварда, ба он як думбаи гүсфандро маҳкам карда, дар сари марза монда рафт.

Шаб шуду рұбоҳ омада, дар сари рохи худ думбаи гүсфандро дид. Ҳамон замон фаҳмид, ки дар қафои он дом аст. Аммо думбаи пұсткандаи мулоимро дида, иштиҳояш карнай шуд, даҳонаш об күшод, шикамаш ба танбұр навохтан сар кард. Фикр кард, ки рафта аз думба каме хұрда нағсашро ором кунад, боз худ ба худ «фирефтаи нағс нашав, ки гирифтори дом мешавай» гуфта аз нияташ гашту қашм ба ангур дұхт.

Вале дилаш дигар ангур наметалабид, ангур ба назараш туршу бемаза менамуд. Рұбоҳ боз ба думба нигоҳ карда, оби даҳонашро фурұ бурда, лабонашро лесидан гирифт. Қаріб нағс ғалаба карда, ұро ба дом тела дода буд, ки вай худдорӣ карда, аз боғ баромада рафт. Мерафту думбаи болazzат аз пеши қашмаш дур намешуд.

«Чи илоқ кунам, ки дандонакони аз меваи түрш кунд шудаам ба думбаяки мулоим расида, роҳат кунанд, чи илоқ кунам, ки рұдаҳои хушкшудаам аз равғанаки карт нарму мулоим

шаванд» - мегуфт рӯбоҳ роҳравон оҳи бадард кашида.

Дар ҳамин хаёл рафта истода буд, ки аз пешаш ногаҳон як гург баромада монд. Гург пеши рӯбоҳро гирифта гуфт:

Эй рӯбоҳи маккор, кайҳо боз дар орзуи дидори ту будам, шукр ки ба пои худат омада мондӣ! Пеш аз маргат дуо хон, ки худо гуноҳҳои бешуморатро бахшад!

Ман ҳам дидори шумо, паҳлавони номдорро орзу мекардам, - гуфт рӯбоҳ табассум карда, - вале на бо ин хел нияти бад. Ман меҳостам шуморо ба боғи худ ба меҳмонӣ таклиф кунам. Он боғи оддӣ не, бӯстони диловез, як сӯ себу ангур, як сӯ ноку анцир пухта хобидааст. Як сӯи дигар оби равону гулҳои гуногун – хулоса ҷаннати рӯи замин аст. Файр аз ҳамаи ин, ман барои шумо як думбаи бутунро тайёр карда мондаам, ки ҳӯрда кайф мекунед.

- Дурӯғ мегӯй, рӯбоҳи маккор! - гуфт гург. - Ту ҳамаро фиреб дихӣ ҳам, маро фиреб дода наметавонӣ!

Рӯбоҳ қоҳ-қоҳ; ҳандида, гуфт:

- Оҳ, чӣ қадар шумо бадгумон ҳастед! Бадгумонӣ одати заарнок аст, беҳтараш ҳамроҳи ман биёеду думбачонро ҳӯрда ҳузур кунед.

Даҳони гург ҳам аз шунидани номи думба об күшода, ҳамроҳи рӯбоҳ равон шуд. Рӯбоҳ пешпешу гург аз думболи ў ба боғ омаданд.

Боғи сабзу хуррамро дид, гург хурсанд шуд. Рӯбоҳ бошад, аз гург ҳам зиёдтар шодӣ карда, ба чор тараф ғелак мезад. Баъд рӯбоҳ гургро ба пеши думба оварда гуфт:

- Бубинед, ки ман дурӯғ гуфтаам ё рост. Ана думба, то ба дилатон задан хӯрдан гиред! .

Гурги чашмгурусна бесаброна худро ба болои думба андохту ҳамон замон ду пои пешаш ба қапқон банд шуда монд.

Вай ҳарчанд кард, ҳалос шуда натавонист. Ноилоч ба рӯбоҳ рӯ оварда гуфт:

- Эй ҷӯра, пои маро чизе дошта гирифт, ман чи хел ҳалос шавам?

Рӯбоҳ гуфт:

- Ту паҳлавон ҳастӣ, қуввати зиёд дорӣ, як зур занӣ, ҳалос мешавӣ.

Гург бо тамоми қувваташ худро ба қафо кашида буд, ки ҳарду пояш шикаста, беҳуш шуда афтод. Рӯбоҳ омада бо қайфи тамом думбаро то сер шуданаш хӯрду ба ҳоли гурги нодон хандида баромада рафт.

ДУ БУЗИЧА

Буд набуд, ду бузича, ду бузичай ширмасти шұхаку қингилапо буд. Ду бузича дар ду канори құй шодай кардаю бозай карда, қарыда мегаштанд. - Эй құра, ба ин тараф гузар; ҳамроҳ бозай кунем! - гуфт як бузича.

- Не, ту худат ба ин тараф гузар! - гуфт бузичай дигар.

- Хайр, ман ба пеши ту мегузарам, - гуфт бузичай аввала.

- Не, ман ба пепш ту мегузарам! - гуфт бузичай дуюм.

Хамин хел гуфта, ду бузича дар як вақт ба күпрук баромаданд, Дар худи миёначои күпрук сар ба сар шуданд. Күпрук борик буд. Онҳо аз пахлұи яқдигар гузашта наметавонистанд.

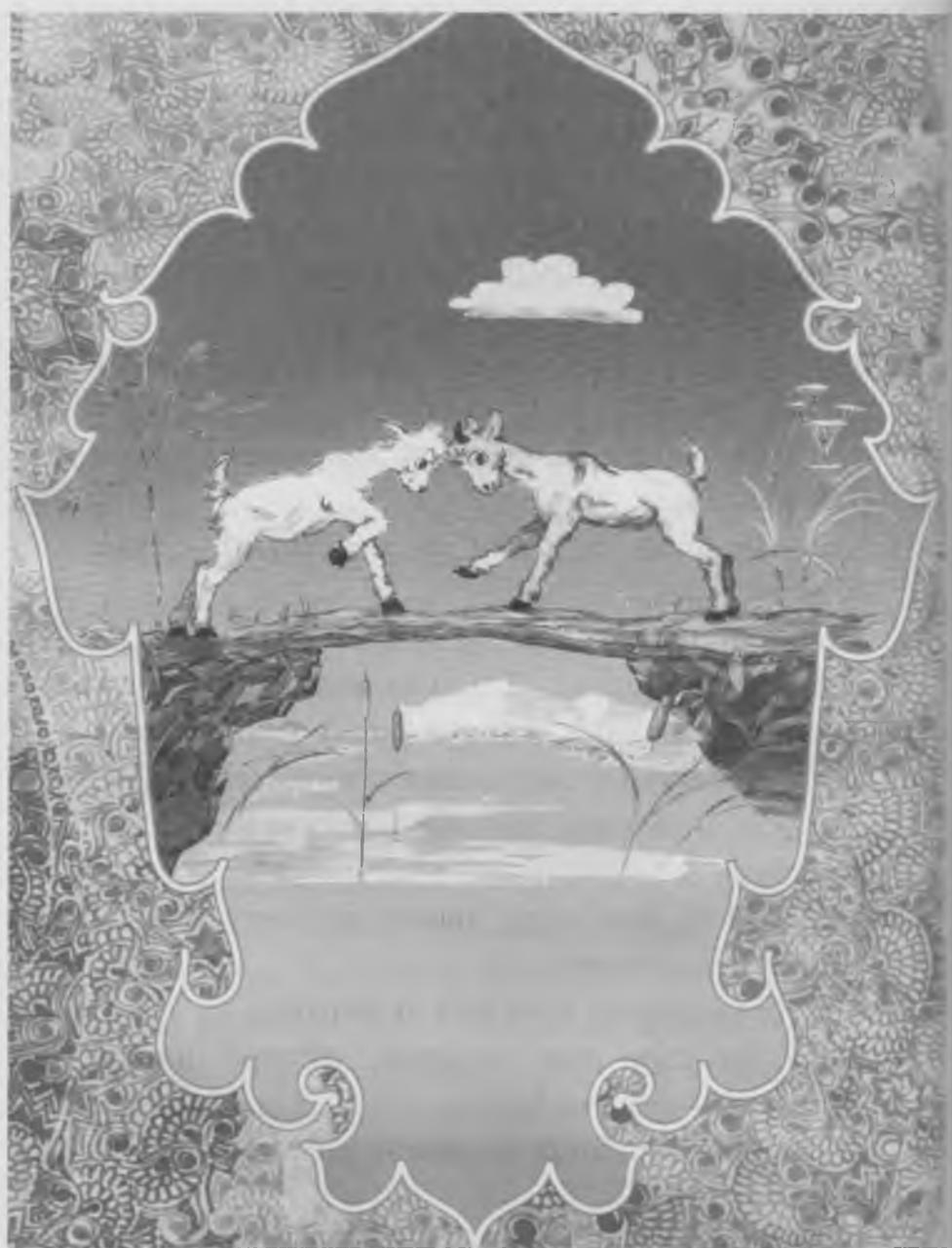
- Ту ақиб гард, ман аввал мегузарам! - гуфт як бузича.

- Не ту ақиб гард, аввал, ман мегузарам? - гуфт бузичай дигар.

Хеч кадомаш намехост ақиб равад.

- Ба гапи ман надарой, рұзатро нишон медиҳам! – гуфт як бузича.

- Канай зұр бошай як нишон дода бин! - гуфт бузичай дигар.

Бузичаҳо ҳар ду дар қаҳр шуда, ба ду пои пушташон нимхез шуданду калла ба калла заданд. Калла ба калла заданду ҳар ду якбора ба чӯй ғалтида рафтанд.

Чӯй чуқур буду обаш тез. Оби тез ду бузичам ширмасти шӯҳу чингилапоро гирифта бурд.

ФАРҲОДУ ШИРИН

Як замоне дар яке аз дараҳои хушбу ҳаво ва зеботабии қаторкӯҳҳои Ҳисор, дар наздикиҳои деҳаи Қаротоғ Ширин ном духтаре зиндагонӣ мекардааст. Ширин монанди гул нозуку дилрабо будааст, чехраи ҳамчун хуршеди ҷаҳонтоб дурахнгон, ҷашмони шаҳлои сеҳрангез, зулфони чингилаи сиёҳи мушкин, қаду қомати зебо доштааст.

Ширин бо падару модари солхӯрдаи худ дар қалъаи бошукуҳи мустаҳкаме истиқомат мекардааст, ки дар нишебии кӯҳ воқеъ шуда, деворҳояш баланди сангин ва дарвозааш аз пӯлод будааст.

Ширин ҳар пагоҳ аз қалъа баромада, манзараи зебои канори дарё, деҳаи сабзу хуррами

Қаротоғ, боғҳои сермеваи атрофи онро бо камоли шавқ тамошо мекардааст,

Ўро маҳсусан дарёи ўхобе, ки аз байнин кӯхҳои дурдасти Ҳисор сар зада, обҳои бисёр ҷашмаҳои зулолро ба худ гирифта, ба қиштзорҳои водии зархези Ҳисор мешитобад, шоду мафтун менамудааст.

Ширин бисёр вақт ба лаби дарё омада, аз ҳавои тозаи атрофи он нафас гирифта, дуру дароз ба часту ҳези пурмавчи дарё ҷашм дӯхта, ба суруди ҳомӯшнашаванда он гӯш меандохтааст.

Рафта-рафта овозаи ҳусни беҳамтои Ширин оламро фаро гирифтааст. Аз ҳар тараф хостгорҳои номдор: шоҳону шоҳзодагон, вазирону вазирзодагон омадан гирифтаанд.

Аммо Ширин таклифи ҳамаи онҳоро рад мекардааст. Як рӯз падару модараш маслиҳат кардаанду модараш ба Ширин гуфтааст:

- Духтари азизам, ин хостгорҳо маро ҳам безор кардаанд, ту ҳоло хурд нестӣ, шукр, ки ба синни арӯсӣ расидай. Мо ҳам ба умед фарзанд калон кардем, вақте расидааст, ки тӯю сури туро кунему хотирчамъ шавем.

Ин гапро шунида, Ширин ба фикру хаёли чуқур ғарқ шудааст ва баъди чанд вақт сар бардошта гуфтааст:

- Модарҷон, моро касе ба занӣ мегирад, ки дар давоми як шаб, фақат бо қувваи бозувони худ аз дарё ба қалъаамон об барорад. Танҳо ҳамин хел як паҳлавони меҳнатдӯст замини ташналаби атрофи қалъаи моро обод карда, моро хушбахт карда метавонад.

Падару модараш ин шарти духтарашонро ба хостгорҳо расонидаанд.

Хостгорҳо даст аз домани Ширин қашида, пароканда шуда рафтаанд.

Дар ҳамон наздикиҳо дар яке аз деҳаҳои кӯҳӣ Фарҳод ном чӯпонписар зиндагӣ мекардааст. Фарҳод боре Ширинро дид, асири ишқи ў шуда будааст.

Вале ў ба Ширин майл доштани шоҳу шоҳзодагон ва вазиру вазирзодагонро фахмида, «Ширин, ин хел одамони номдорро монда, ба ман илтифот мекунад-мӣ?» - мегуфтаасту фақат муҳаббати ўро дар дили соғи худ парварида мегаштааст.

Фарҳод аз шарти Ширин огоҳ шуда, ҳамон замон каланду метини бузурги худро гирифта, ба ичрои ин шарти душвор миён бастааст.

Қасди Фарҳодро ба гӯши яке аз хостгорҳои Ширин - шоҳзодаи маккору ҳосид Хисрав расонидаанд. Хисрав дар оташи ҷонгудози рашку

ҳасад сұхта, ба сүи Қаратоғ шитофтааст ва ба ичрои шарти Ширин ҳаракат кардааст.

Фарход, аз чое ки баландии дарё бо баландии қалъа баробар мешуд, ба кор шурӯй мекунад.

Хисрав аз ү хеле поёнтар дар наздикиҳои қалъа ҷўй меканад.

Фарҳод шерона кор карда, дар як муддати қўтоҳ, ҷўи дарозе мекобад ва қўҳро шикоф карда, ҷўйро аз қўҳ гузаронида, ба қалъаи Ширин наздик шудан мегирад.

Аммо шоҳзода Хисрав, ки дар ҳаёти худ, ғайр аз ханчари тез чизи дигарро ба даст нагирифта будааст, каме ҷойро канда, хаставу бемадор мешаваду алак-палақ ба тарафи Фарҳод нигоҳ кардан мегирад. Мебинад, ки кори Фарҳод барор гирифта, ба қалъа наздик шуда истодааст ва ана-мана накарда, аз дидори ширини Ширин шакарком мешавад.

Хисрав маъюсу ноумед шуда, аз кор даст мекашад. Вале истода-истода оташи рашку ҳасад дар синаи ү боз ҳам баландтар забона задан мегирад. Вай дар ғазаб шуда, қарор медиҳад, ки Фарҳодро ҳам аз висоли чонбахши Ширин маҳрум кунад.

Хисрави маккор роҳи фиребро пеш гирифта, якчанд банд бўрё меоваронад ва аз чои ба

чүйканий сар кардааш то наздикхиои қалъай Ширин дароз пахн мекунад. Баъд аз ин як ошнои деринааш - кампири золро ҷеф зада мефармояд, ки рафта ба Ширину Фарҳод хабар диҳад, ки Хисрав кандани чӯйро тамом карда истодааст.

Кампир асо ба даст гирифта, шоду хандон ба пеши Ширин омада мегӯяд:

- Духтари азизам, шоҳзодаи номдор Хисрав шарти туро ичро карда истодааст. Ана баромада бин!

Маҳтобшаб будааст, бӯрёҳои дарозу качу килеб чидашуда, нури моҳи пурраро акс карда, чун ҷӯи милдир-милдир ҷоришаванда тобиш медодаанд.

Ширин аз девори қалъа нигоҳ карда мебинад, ки дар ҳақиқат ҷӯи равон ба манзили ӯ наздик шуда истодааст. Ҳурсанд шуда рӯи пурочинги кампирро бӯса мекунаду мегӯяд:

- Эй модари хушхабар, рав, ба шоҳзода Хисрав гӯй, ки агар то саҳар об ба қалъа расад, ман аз они ӯ мешавам.

Кампир маккорона табассум карда, аз қалъа мебарояд ва ларзону асозанон ба пеши Фарҳод омада:

- Ту ҷони бехуда меканий, эй Фарҳод! - мегӯяд ӯ. - Лаби Ширии ба коми Хисрав шуд.

- Чӣ? - мепурсад Фарҳод сари ба обу арак гӯтидаи худро боло карда.- Ту чӣ гуфта истодай?

- Лаби Ширин ба коми Хисрав шуд, мегӯям, - ҷавоб медиҳад кампир, - ана нигоҳ кун, - кампир ба сӯи бӯрёҳо ишора мекунад.

Фарҳод боизтироб нигоҳ карда, тобиши ҷӯи ба қалъа наздик шудаистодаро мсбинад.

- Чӣ, магар Хисрав аллакай об баровард? – мепурсад Фарҳод.

- Бале, баровард! - ҷавоб медиҳад кампири маккора.

Фарҳоди паҳлавон чун шер ғуррида ва чуп бед аз шамоли самум ларзида:

- Не, бе висоли Ширин зиидагӣ барои ман заҳр аст! - гӯён бо тамоми қувват метини нӯгтезашро ба пешонааш мезанад ва ҳамон замон ғарқи хун шуда, ба замин меафтад.

Ҳамин вақт маҳтоб дар кафои қӯхи Қаротог мефарояду бӯрёҳои Хисрав дигар ҷило намедиҳанд ва дар баробари ин, офтоби бахту ҳаёти Фарҳоди паҳлавон дар паси абри тираи рашку ҳасад ғайб мезанад.

Ширин пагоҳии барвакт аз хоб бедор шуда, ба умеди дидани ҷӯи равони Хисрав хурсандона аз қалъа берун мешавад. Вале баромада, аз ҷӯй осоре намебинад. Дар ҳайрат афтода, он тарафтар меравад, ки ҷӯпонписар Фарҳод дар лаби ҷӯй

бори бо дастони тавоно кандааш ба хун огушта шуда хобидааст.

Ҳамин дам фиреби бадкирдоронаи Хисрав ба Ширини нозанин равшан мешавад ва ў бо таассуфи зиёд ба сари мурдаи Фарҳоди далер нишаста, зор-зор гиря мекунаду мегӯяд, ки «ба Хисрави фиребгар лаънатҳо хонда, кирдори ўро ба тамоми халқ эълон кунанд».

Баъд аз ин ҳеч кас ба дидори Ширини вафодор расида наметавонад, таихо муҳаббати Фарҳоди номурод хонаи дили ўро умрбод манзил мекунад.

БОИ ЗОЛИМ ВА КАЛИ ЗИРАК

Як зан буд. Шавхарашибармаҳал вафот карда, се писараш ятим монд. Зан хунобаи дил хўрда, бо чарху дуку захми сўзан фарзандонашро калон кард. Онҳоро ба воя расиданду охирин торҳои мӯи сари зан ҳам сафед шуд. Рӯзе кампир ба писаронаш гуфт:

- Акнун шумоён калон шудаед, бўзбала шудаед, ман бошам пир шудам, дастони bemadoram digar charh resida nametavonand, chashmoni xiragashtaam digar suroxi suzanro namebinand, raved, mardikorij kuned, noni hudro efta xured.

Писари калониаш ин гапро шунида гуфт:

- Модарчон, ман тани сиҳат, дастони пуркуват дорам, меравам, мардикорӣ мекунам, ҳар чӣ ёбам, гирифта меорам.

Кампир нон пухта, ба як рӯймол баста ба писарашиб дода, ӯро гусел кард. Ҷавон рафт, ба як шаҳр расид, суроғкунон ҳавлии як бойро ёфта, дарвозаашро тақ-тақ кард. Бой баромада дид, ки як ҷавон истодааст, пурсид:

- Ба ман чӣ кор дорӣ?

Ҷавон гуфт, ки:

- Ман мардикор ҳастам.

- Ҷуфт ронда метавонӣ?

- Метавонам.

Бой ҷавонро ба хонааш дароварда, гуфт:

- Хуб, ман туро мардикор мегирам, вале як шарт дорам, агар қабул кунӣ, ҳакқи хизмататро нагз адо мекунам, агар қабул накунӣ, ба роҳат рафтан гир. Ҷавон гуфт:

Шартатонро гӯед.

Ман ҳар чӣ фармоям, мекунию хафа намешавӣ, агар хафа шавӣ, гӯшу биниатро мебурам, агар ман хафа шавам, ту гӯшу бинии маро мебурӣ.

Ҷавон каме фикр карда, розӣ шуд. Ҳамон шаб хоб кард, рӯзи дигар бой сахарии барвақт

Чавонро аз хоби ширинаш бедор карда, якта ноң дода, гуфт:

- Хез, вакти кор шуд!

Чавон хест, мувофиқи фармоиши бой ба як хар гандум, ба барзаговон юғу сипорро бор карда, ба сари замии равон шуд. Бой үро то дарвоза гусел карда, гуфт:

- Ҳамин рӯз ҳамаи ин гандумро ба замин мепошӣ, баъд аз он як хар ҳезум карда гирифта меой!

Чавон хуб гуфту рафт. Вай бӯзбалаи пурқувват ва меҳнатӣ буд, як кисми калони заминро ҷуфт кард, гандумро пошид, ба қӯҳ баромада, як дарахти дӯлонаро ғалтонда, майда карда, ба хар бор карду ба хонаи ҳӯҷаинаш омад. Бой баромада пурсид:

- Хайр, монда нашудӣ, хафа нашудӣ?

Чавон баъди ин қадар кори зӯр хеле монда шуда буд, vale шартро ба хотираш оварда:

- Не, монда нашудаам, хафа нашудаам, - гуфт.

Рӯзи дигар ҳам бой үро барвақт бедор карда, фармоиши дирӯзаашро такрор намуд. Чавон гуфтаҳои миёншиканро базӯр ичро карда, аввали шаб баргашт. Ҷанд рӯз ахвол ҳамин буд. Меҳнати зӯр үро бемадору беҳол мекард. Як рӯз бевақт шуду вай ҳезум карда натавониста, маъюсу ғамгин ба хонаи ҳӯҷаинаш омад. Бой баромада

дид, ки чавон ҳезум наовардааст, дар ғазаб шуда
пурсид:

- Барои чӣ ҳезум наовардӣ?

Бевақт шуд, ҳезум карда натавонистам.
Бой ӯро хеле дашном дода баъд пурсид:

Хафа шудӣ?

Косай сабри чавон лабрез шуда буд, вай
дигар тоқат карда натавониста гуфт:

- Албатта, то кай ба ин азоб тоқат
кардан мумкин аст, ту хеле золим будай!

Бой дарҳол гӯшу бинии ӯро бурида,
бароварда пеш кард.

Чавон бо гӯшу бинии бурида ба пеши
модараш омад. Кампир ӯро ба ин ҳол дида,
дуди фифонаш ба осмон печид. Гиряю нола
карда пурсид:

- Писари азизам, ба ту чӣ шуд?

Чавон воқеаи шудагиро гуфта дод.
Писари миёна аз ин воқеа дар ғазаб шуда гуфт:

- Ту танбалӣ карда, ба ин ҳол афтодай, ман
рафта ба ҷои ту хизмат мекунам ва шартҳои
бойро ичро карда, аз ӯ моли зиёд мерӯёнам.

Вай хеста ба хонаи бой равон шуд. Ба
хонаи бой расида, дари ӯро тақ-тақ кард. Бой
баромада пурсид:

- Ба ман чӣ кор дорӣ?

Писарак гуфт:

- Ман омадам, ки ба чои акаам ба шумо хизмат кунам.

Бой дар пеши ӯ низ ҳамон шартро монд. Писарак қабул кард. Вай ҳам ҳар рӯз ба як ҳар гандум, ба барзаговон юғу сипорро бор карда, ба сари заминк бой равон мешуд, чуфт мекард, ҳамаи гандумро мечошид ва бегоҳӣ як ҳар ҳезум карда бармегашт. Чанд вақт ҳамин хел давом кард. Дар охир, рӯзе баъд аз меҳнати вазнин, ҷавон беҳад монда шуда, ҳезум карда натавонисту ба хонаи бой бе ҳезум омад.

Бой баромада дид, ки хизматгор ҳезум наовардааст, норозӣ шуда гуфт:

- Барои чӣ бе ҳезум омадӣ?

Ҷавон дар ҷавоб гуфт:

- Монда шудам, ба ҳезум кардан мадорам нарасид.

Бой дар ғазаб шуда, ӯро ҳам хеле ҳақорат доду баъд пурсид:

- Ҳафа шудӣ?

Тоқати ин ҷавон низ тоқ шуда буд, вай дигар сабр карда натавониста гуфт:

- Албатта, чӣ хел аз ин зулму таҳқир кас ҳафа нашавад!

Бой дарҳол гӯшу бинии ӯро ҳам бурида, бароварда пеш кард.

Чавон гирёну нолон ба пеши модараш омад. Фифони дилхароши кампир баланд шуд, вай ба бинию гүши буридаи фарзандонаш нигоҳ мекарду мегуфт:

- Хонаат сӯзад бой, рӯзи некиро набинӣ бой!...

Писари аз ҳама хурдии кампир - кал аз воқеа хабардор шуда гуфт:

- Акаҳо, шумоён сустӣ ва нодонӣ кардаед, ман рафта шарти бойро ичро мекунам. Вай ба «нарав, ту ҳам ба ҳамин ҳол гирифтор мешавӣ, ман чӣ кор мекунам» гуфтанҳои модараш гӯш накарда, баромада рафт. Омада дари бойро тақ-тақ кард. Бой баромада пурсид:

- Ҳа, кал, ба ман чӣ кор дорӣ?

Кал гуфт:

- Акаҳои ман омада, хизмати шуморо ба ҷо оварда натавонистаанд, ман меҳоҳам ба ҷои онҳо хизмат қунам.

Бой ҳамон шарташро гуфт. Кал қабул кард.

Фардо шуд. Бой сахарӣ калро бедор карда, ба ҷуфтронӣ фиристод. Кал омада, як ҳар гандуми бойро ба чуқурие рехту баҳузур дар сояи дараҳт хоб кард. Бегоҳӣ шуд, кал юғу сипори бойро шикаста, ба ҳар бор

карда, омадан гирифт, омада хүчэинашро чөг зада:

- Мана, ҳезум, гиред! - гүфт.

Бой пурсид:

- Эй калчон, ин ҳезуми қокро азкучо ёфтī?

- Ҳамон югу сипоратонро шикастаму бор карда овардам.

- Барои чӣ ин тавр кардӣ?

- Хүчайн, магар хафа шудед?

Бой ғазабашро ба зур фуру нишонда гуфт:

- Не, хафа нашудаам.

- Хафа нашуда бошед, - гуфт кал, - то пагох як чуфту сипори дигар тайёр карда монед!

Кал боз пагоҳи барвақт ба ҷуфтронӣ рафт, гандумро рехта, баҳаловат хобро заду бегоҳӣ юғу сипорро ҳезум карда баргашт. Бой дид, аммо ин дафъа ҳам чизе нагуфт. Як моҳ ҳамин тавр давом кард. Бой тарсида, ҳеч хафагӣ изҳор намекард.

Кал худ ба худ мегуфт, ки «ин золим ҳеч хафа шуданашро нишон намедиҳад-ку, ман бо ин чӣ кор кунам?». Як рӯз Кал ҷуфт ронда истода фикр кард, фикр карду яке аз барзағовҳои бойро кушт, гӯшташро ба ҷуволи гандум андоҳт, ба ҳар бор кард, юғу сипорро шикаста, ба болои он баста, ба хонаи ҳӯҷаинаш омад. Бой диду гуфт:

- Эй кал, як барзагови дигар каний?

- Онро күштам, - гүфт кал, - гүшташ дар ин
чувол аст, магар хафа шудед?

Бой дандон ба дандон монда гүфт:

- Не, хафа нашудаам.

Кал ҳамин хел ҳар рӯз гандуми бойро мерехт,
юғу сипорашро мешикаст, яктагӣ барзаговашро
мекушт. Бой дид, ки хонахароб шуда истодааст,
ба занаш гүфт:

- Ин кал ҳамаи боигарии моро нобуд кард,
охир тоқати ман тоқ мешаваду гүшу бинии маро
ҳам мебурад, ягона илочи халосӣ аз дasti ӯ
гурехта рафтан аст.

Занаш маслиҳатро маъқул донист. Аввали
шаб бою занаш бору бандашонро тайёр карда,
чизҳои қиматбаҳояшонро дар як сандуқ андохта,
охири шаб гурехта рафтанӣ шуда, хоб карданд.

Кали ҳушёр аз нияти онҳо воқиф шуда,
хобашон ки бурд, чизҳои сандуқро бароварда, дар
якҷо пинҳон намуду худаш ба сандуқ даромада
хоб кард.

Бою занаш нимишабӣ хестанд, бору
бандашонро гирифта, роҳи гурезро пеш
гирифтанд. Рӯз шуд, монда шуда дар лаби як
чашма дам гирифтанд. Бой ба занаш гүфт:

- Чой ҷӯшон, ягон чиз ҳӯрем.

- Кал мешуд, ҳезум меовард, - гүфт занаш.

Кал ин гапро шунида, аз сандуқ овоз баровард:

- Ман дар ин ҷо, ба хизмататон тайёрам.

Бой ин ҳодисаро дида, дар ғазаб шуда, бо тамоми овозаш фарёд кард:

- Эй кали лаънатӣ, тамоми ғаллаамро барҳам задӣ, ҳамаи барзаговҳоямро куштӣ, як тӯда юғу сипорамро шикаста нобуд кардӣ, боз як Сандук чизҳои қиматбаҳоямро горат намуда, аз қафои мо омадай?!

- Эй ҳӯҷаин, мебинам, ки хафа шудаед, - гуфт кал.

Бой ҳуддорӣ карда натавониста, боз ҳам баландтар фарёд кард:

- Баъди ҳамаи ин ман хафа нашавам, кӣ хафа мешавад?!

- Ана шартро бой додед! - гуфта кал кордро аз миёнаш кашиду ғӯшу бинии бойро бурида партофт ва ба хонаи бой бозгашта омад, Ҳамон моли русткардааш ва чизҳои боқимондаи бойро ғундошта, ба хонааш оварду аз бои золим интиқоми акаҳояшро гирифта, ба муроду мақсадаш расид.

ТҮТИХОИ СУХАНГҮ

Буд набуд, будгор буд, замин набуд
шудгор буд, як кали арзанкор буд, бедонаҳо
катор буд, дар як коса дүг буд, ҳамаи ин дурӯғ буд.

Рост буд-мӣ, дурӯғ буд-мӣ дар замони қадим
як подшоҳ, буд. Вай се зан гирифт, чандин бор
лолаҳо ба қӯҳсор шукуфта, рӯи хазонро диданд.
сабзаҳо дар марғзор рӯида хушк шуда
рафтанду подшоҳ аз ҳеч қадом занаш фарзанд,
надид.

Дили подшоҳро хори ғами бефарзандӣ рахна
кард, дар сари ӯ хаёлҳои андӯховар сайр кардан
гирифтанд. Вай яқ рӯз, баъд аз фикри дуру дароз,
вазири дasti росташро ҷеф зада гуфт:

- Дӯсти азиз, ба худи ту маълум аст, ки ман
фарзандталаб ҳастам, вале то ҳоло аз дидани рӯи
мубораки фарзанд шодоб нашудаам. Рав, тамоми
оламро давр зада, барои ман зане пайдо кун, ки
ягон писар ё ақаллан духтаре зоида диҳад.

Вазир ин гапи подшоҳро шунида, таачдуб
карда, гуфтанӣ шуд, ки ин хел занро дар
пешонааш навиштагӣ набошад, вай аз кучо
пайдо мекунад, вале гапи подшоҳро рад кардан ба
худ марг талабидан аст, бинобар ин вазир чизе
нагуфта, баромада рафт.

Вай чандон дур нарафта, дар як деҳа овози духтарон ба гӯшаш расид. Истода нигоҳ кард, ки дар лаби як ҷӯи равон се духтар нишастаанд.

- Агар подшоҳ маро ба занӣ гирад, - мегуфт яке, - як дег ош пухта медиҳам, ки тамоми халқи мамлакаташ ҳӯрда сер мешаваду боз зиёдатӣ карда мемонад.

- Агар подшоҳ маро ба занӣ гирад, — мегуфт духтари дуюм, — як гилем бофта медиҳам, ки пахн кунанд, рӯи дунёро гирад, ҷамъ кунанд, дар пӯчоқи писта ҷой шавад.

- Агар подшоҳ маро ба занӣ гирад, - мегуфт духтари сеюм, як писар ва як духтар зоида медиҳам: зарринкокул, холдор, чехраи нозанинашон монанди офтоб оламро равшан мекунад.

Ин духтар духтари подачӣ буд.

Вазир ин гапҳоро шунида, хурсанд шуду аз роҳаш гашта, ба пеши подшоҳ шитофт. Ва ба подшоҳ гапҳои духтаронро як-як гуфта дод.

Подшоҳ шод шуда, амр кард, ки духтареро, ки фарзанд ваъда кардааст, гирифта биёранд. Фармрни ӯро ичро кардаид, Подшоҳ ҳафт шабу ҳафт рӯз тӯй дода, духтарро никоҳ карда гирифт.

Рұзғо гузашт, ҳафтақо гузашт, мохxo
гузаштанду вакту соати таваллуд кардани зан
наздик шудан гирифт.

Дар ин вакт подшоҳ ба шикор рафта буд.
Шавқи шикор ба ү ғалаба карда, дар як
шикоргоҳи серсайд муддати дароз андармон
шуда монд.

Дере нагузашта, духтари подачай як писар
ва як духтар таваллуд кард. Дар воқеъ мұйҳои
бачагон чун щұльяи оташ медурахшиданد,
чехраи офтобгунашон атрофро равшан мекард.
Ҳар ду дар байни абрувонашон яктагай холи
сиёҳ доштанд.

Се зани аввали подшоҳ баробари дидани ин
хел бачагони ғалатай, дар отashi рапгку ҳасад
сұхтанду фикр намуданд, ки подшоҳ акнун ҳар
сеи онҳоро «хамин қадар сол гузашту шумо ба
ман фарзанд таваллуд накардед» гуфта аз дами
тең мегузаронад. Онҳо дар қасди нест кардани
бачагон афтода, ба доя пулу чизи бисёре доданду
фармуданд, ки коре кунаду пи-сарчаю
духтарчаро нест кунад.

Баъд занҳо як гурбаю як сагбачаро ёфта, ба
choi бачагон монданду ба подшоҳ хабар
фиристоданд, ки зани ваъдагиаш як гурбаю як
сагбача таваллуд кард.

Подшоҳ ин хабарро шунида, бисёр ғамгин шуду омада фавран амр дод, ки вазири дасти росту зани зоидагиашро ба зиндон андозанд.

Доя бошад, бачагонро аз қўҳҳои баланд ва биёбонҳои беобу беканор гузаронида, ба як чои хеле дурдаст гирифта бурд. Вай аз як марғзор гузашта истода, бо як подачӣ воҳурда монд. Подачӣ дар дасти кампир ду қўдаки гирёнро дида пурсид:

- Эй кампир, чаро дар ин ҷойҳои бекасу беодам ду қўдаки ширмакро гирифта гаштай? Инҳо киҳоянд, ба кучо бурда истодай?

Кампир тарсида, аввал дудила шуда истоду баъд ноилоч ҳақиқати воқеаро гуфта дод ва ними тиллои аз занҳои подшоҳ пора гирифтагиашро ба подачӣ дода, зорӣ кард, ки ин сирро ба касе нагӯяд.

Подачӣ пинҳон доштани ин сирро ваъда карда гуфт:

- Бачагонро ба ман дех, онҳо фарзандони ман мешаванд.

Ба занҳои подшоҳ бошад, ягон латтаро ба хун тар карда нишон деху гӯй, ки гуфтагиашонро карда омадӣ!

Подачӣ ба ў як баррачаро кушта дод. Кампир парпечҳои қўдаконро хунолуд карда, бурда ба занҳо нишон дод. Занҳо хотирчамъ шуданд.

Подачӣ қӯдаконро ба хонааш оварда, бо шири гӯсфанд парвариш кард.

Солҳо мегузашт. Бачагон, ҳар қадар ки калонтар мешуданд, ҳусну ҷамолашон зиёдтар мешуд,

Подачӣ барои бачагон иморатҳои хушрӯй соҳт ва як боғи сермеваю сердараҳт парвариш карда расонид. Бачагон дар боғи зебо сайр карда, дилхуш мешуданд. Кайфашон ҷоқ ва ғам аз дилашон дур буд.

Рафта-рафта хоҳару додар ба камоли балогат расиданд. Писар тиру камон гирифта, ба шикор мерафтагӣ шуд. Вай дар қӯҳҳои сар ба фалак қашида ва бешаҳои беканор гашта, ҳар хел ҷондорҳоро шикор карда меовард. Духтар сайдҳоро тоза карда, ба падару додараш таомҳои балаззат мепухт.

Рӯзе подшоҳ дар як дараи қӯҳ шикор карда истода, аз дур ҷавонеро дида монд, ки нури рӯяш гирду атрофро равшан мекунад. Вай дар умри худ ин хел ҳодисаро надида буд ва бо тааҷҷубу ҳайрат ба сӯи ҷавон асп ронд.

Ҷавон як марди солҳӯрдаро дида, пешвоз рафта, боадабона салом дод. Подшоҳ пурсид, ки вай кист ва дар кучо истиқрмат дорад.

- Ман писари як подачӣ ҳастам, - гуфт ҷавон,
- ҳонаи мо дар ҳамин наздикиҳо, дар байни як
марғзор аст.

«Кошкӣ ман ҳамин хел писаре медоштам» -
фикр кард подшоҳ ва захми дилаш тоза шуда, оҳи
сарде кашид. Ҷавони нозанини холдор ба ӯ
бисёр-бисер маъқул шуда монд. Подшоҳ бисъёр
фикр накарда, ӯро ба қасраш, ба меҳмонӣ таклиф
кард.

- Агар падарам рухсат диҳад, меравам, -
гуфт ҷавон ва бегоҳӣ воқеаро ба подачӣ гуфта
дод.

Подачӣ ба хаёл ғӯта ҳӯрд. «Кори нағз
нашудааст, - фикр кард ӯ, - беҳтар буд, ки ӯ бо
подшоҳ, шиносоӣ пайдо намекард. Оқибати ин
хуб намешавад. Аммо илоҷе нест, гардондани
гапи подшоҳ ҳатарҳо дорад». Вай ноилоч
ҷавонро бароварда, ба меҳмонӣ гусел кард.

Занҳои қалони подшоҳ мӯи заррину холи
мушкини ӯро дид, фаҳмиданд, ки ин ҳамон
писари подшоҳ аст. Ба дилашон алав афтода, ба
ҳонаи доя рафтанд.

- Кани гӯй! - гуфт зани аз ҳама қалонии
подшоҳ дандонҳояшро шақаррос занонида, - Ҷон
ширин-мӣ, тилло ширин?

- Ҳам ҷон ширииу ҳам тилло, - ҷавоб дод
кампир тарсидаю ларзида.

- Агар чон ширин бошад, - гуфтанд занҳо, -
рости гапро гүй: ту күдакони подшохро чӣ кор
кардӣ?

Кампир фахмид, ки сирраш фош шудааст.
ноилоҷ ҳақиқати воеаро ҳикоя карда дод.

- Ба мани мӯйсафед. Раҳм кунеду аз як
қошуқ хунам гузаред! - гуфт кампир. - Ман ин
дафъа шумоёро ба муроду мақсадатон
мерасонам.

Занҳои подшоҳ ба кампир тиллои зиёде
ваъда карда, каме хотирчамъ шуда рафтанд.

Кампир ба бозор рафта, сӯзану усмаю
сурма хариду аз кӯҳу биёбон гузашта, ба ҷои
подачӣ омад.

Духтар дар як кунци боғ мева ғундошта
истода буд. Ногаҳон ба гӯшаш овози касе расид,
ки:

- Молҳои атторӣ, сақичу сӯзан, ўсмаю сурма
овардам, - гуфта фарёд мекард. Духтар ба назди
дарвоза омада, аз қабати панҷараи он нигоҳ кард,
ки халтаеро дар китфаш гирифта, як кампир
фартут истодааст.

- Духтари азизам, - гуфт кампир, - ба
дугонаҳоят хабар дех, ки як кампир аз шаҳр
молҳои атторӣ овардааст.

- Дар ин ҷо ғайр аз ман каси дигар нест, -
гуфт духтар.

- Наход? - гуфт кампир худро ба ҳайрат андохта, - ҳамеша ту танҳо ҳастӣ?

- Ҳа, акаам ҳар рӯз ба шикор баромада мераванд, падарам бошанд, ба ҷойхон дур мол ронда, ҳафтаҳо намеоянд, ман аз пагоҳ то шом танҳоям.

- Ҳай-ҳай, - гуфт кампир, - аз танҳоӣ зиқ шуда кафида рафтан мумкин аст. Ба ту оинаи ҷаҳоннамо лозим аст, ки ба пешат монда тамоми оламро тамошо карда шинию ҳафагӣ аз дилат равад. Ин хел оина ҳузури чон аст.

- Ман он қадар ҳам хафа намемонам-куя, - гуфт дуҳтар, - рӯз то бегоҳ ба ҳар хел корҳо овора шуда, зиқ ҳам намешавам. Албатта, оинаи шумо гуфтагӣ мебуд, нағз мешуд. Аммо онро аз кучо меёбам?

- Ёфтани он қадар ҳам душвор нест, - гуфт кампир, - бародарат сайёд будааст, илтимос кун, наход ки оварда надиҳад. Агар «не» гӯяд гиря кун, оби дидай туро дид, раҳмаш меояду, албатта, ҳоҳиши туро ичро мекунад.

Бегоҳӣ дуҳтарак ба пешвози додараш набаромада, дар кунци суфа гиря карда нишасти.

Ба ту чӣ шуд, ҷаро гиря карда нишастай? - пурсид
бародараш.

- Чӣ хел гиря накунам, - гуфт дұхтарақ. - шумоён маро партофта мераветон, ман рұз то бегоҳ танқо зиқ шуда мешинам. Дар дунё оинаи ҷаҳоннамо гуфтагӣ чизҳо будааст, агар ин хел оина дар пешам мебуд, дунёро дида менишастаму ин қадар зиқ намешудам.

Гапи дұхтар ба додараش маъқул афтоду ү пагохии рӯзи дигар ба кофтукови оинаи ҷаҳоннамо баромада рафт. Рафт-рафт, аз як ағбай кӯҳ гузашт, аз ду ағбай кӯҳ гузашта, оқибат ба кӯҳе расид, ки монанди булӯр шаффоф буд. Дар таги кӯҳ, дар лаби ҷашмае, ки ҳар чиро чун оина акс мекард, асо бар даст як кампир меистод.

- Салом, модари нек, - гуфт ҷавон ба кампир.

- Салом, гуфт кампир, - агар саломат намебуд, туро ба як табақи булӯрин мубаддал мекардам. Бо қадом мақсад омадӣ, кучо рафта истодай?

Ҷавон мақсадашро фахмонид.

- Вазифаи хатарнокеро ба гардан гирифтайй, - гуфт кампир, - ик оина дар дasti ҷевон аст, vale хотирчамъ бош, ман ба ту мадад мерасонам. Мана, ин асои маро гир, ҳосияти ин асо ҳамин, ки ҳар кас гирад, ба назар наменамояд. Ана қафои ии кӯҳи булӯрин манзили ҷевҳост, Рав номаълум карда, ба қасри шоҳи ҷевҳо дарою

вақте ки ҳамаашон хоб рафтанд, оинаро гирифта омадан гир.

Чавон асоро гирифта равон шуд. Вай ба манзили девҳо расид. Ба қасри шоҳи девҳо даромад, ки ҳама хобанд, оинаро гирифту рафт.

Хоҳараш оинаи чаҳоннамро дида, бисёр шодӣй кард. Дар оина ҳар киро ва ҳар чиро аз ҳар кучо, ки меҳост, дида метавонист.

Подшоҳ ҷавонро якчанд рӯз надида, хеле пазмон шуда буд. Вай кас фиристода, ўро ба қасраш гирифта бурд.

Занҳои подшоҳ «меҳмони шавҳарамон кӣ бошад?» - гуфта аз зиҳи дар нигоҳ карданд, ки подшоҳ бо писараш гарму ҷӯшон чақ-чақ карда нишастааст. Онҳо тозон ба хонаи кампир рафтанд.

- Ту ночинс, боз ҳам моро фиреб додӣ! –
гуфтанд ба сари ўмушт бардошта. – Акнун мо
адаби туро медиҳем!

- Хотирчамъ бошед, - гуфт кампир, - ин
дафъа вай аз дасти ман сиҳат намемонад.

Кампир баромада, ба ҷои подачӣ равон шуд.
Духтарак овози кампирро шунида, ба назди
дарвоза тохта омад.

- Вай-вай, очаҷон! - гуфт ў кампирро
хурсандона пешвоз гирифта, - гапатон рост

баромад, ин оинаи ҷаҳоннамо чизи ғалатӣ будааст.

- Ҳоло, ин ҳеч гап не, - гуфт кампир, - дар дунё чизи аз ин ҳам ғалатӣ ҳаст. Ба акаат гӯй, ки ба ту як ҷуфт тӯтии сухангӯй гирифта биёрад. Тӯтиҳо бисёр ҳикояҳои ширин мегӯянд, гӯш карда, кайф меқунӣ.

Бача бегоҳӣ аз пеши подшҳ омада, боз обидидаи шашқатори ҳоҳараки ягонаашро дида. Раҳмаш омаду ба ҷустуҷӯи тӯтиҳои сухангӯй баромада рафт. Рафт-рафт, ба ҳамон кӯҳи булӯрин расида, бо ҳамон кампир воҳӯрд.

- Ин дарди ту бедаво аст, - гуфт кампир, - агар ба ҷони ҷавонат ҷабр накарданӣ бошӣ, гашта рав. Бисёр одамони далер ба ҷустуҷӯи тӯтиҳои сухангӯй рафта, нобуд шуданд.

- Не, - гуфт ҷавон, - ман аз роҳам намегардам. Фақат гӯед, ки ба қадом тараф равам.

- Нарав! - такрор кард кампир. - Бехуда нобуд мешавӣ!

- Не, ман бояд равам! - гуфта, ҷавон боз як бор аз кампир илтимос кард, ки роҳро нишон дижад.

- Аз пахлуи рости кӯҳи булӯрин гузашта рав, - гуфт кампир.

Чавон ба рохи гуфтагии кампир рафта, ба як чои хушобу ҳавои сабзу хуррам расид. Дар як боғи калон бисёр-бисёр ҳайқалҳои хушрӯи сангин гузошта шуда буданд. Ногаҳон ба гӯши ў овози маҳину форами ду ҷонвар расид;

- Хоҳар!
- Ҷони хоҳар!
- Ин ҷавони қӯтоҳфикр ҳам ба кофтукови мо омадааст.

- То зонуяш санг шавад!

Ҳамин вақт ҷавон дид, ки поҳояш то зонуяш санг шуда монданд.

Ҷонварон тақрор мекарданد;
- Хоҳар!
- Ҷони хоҳар!
- Вай меҳоҳад моро дастгир карда равад.
- То миёнаш санг шавад!
То миёни ҷавон санг шуд.
- Хоҳар!
- Ҷони хоҳар!
- Ин ҷавон меҳоҳад, ки моро ба қафас андохта, ғуломи хоҳараш қунад.
- Тамоман санг шавад!

Духтарак як ҳафта интизор шуд, ду ҳафта интизор шуд, як моҳ гузашт, аз додараш дому дараке набуд. Вай гамгину ҳайрон шуда, ба оинаи ҷаҳоннамо нигоҳ кардан гирифту ногоҳ дид, ки

додараш дар як боғи бошукух дар байни бисёр-бисёр ҳайкалҳои сангин санг шуда мондааст. Вай бо ғами зиёд «оҳувоҳ» гуфта ба пешонааш якта заду либосҳои мардона пӯшида, баромада рафт.

Рафт-рафт, ба кӯхи булӯрин ба назди ҳамон ҷашма расид.

- Ҳа, дұхтарам, - гуфт қампир ба ҷашми ӯ бодиққат нигоҳ карда, - барои чӣ ин хел либоси мардона пӯшидӣ ва ба кучо роҳ пеш гирифтай?

Дұхтар рӯи чун барги гул нозуку зебояшро бо оби дидағонаш тар карда, воқеаи санг шуда мондани акаашро гуфта дод.

Қампир як дақиқа фикр карда гуфт:

- Аз паҳлуи рости ин кӯҳ гузашта, ба манзили тӯтиҳо мерасӣ. Ба бօг наздик иашав, ки ту ҳам санг шуда мемонӣ. Аз дур истода бо тамоми овозат номи ақаатро гирифта фарёд кун.

Дұхтарақ равон шуд. Вай ба наздикии бօғомада, бо тамоми овозаш номи ақаашро гирифта чунон баланд фарёд кард, ки гирду атроф ба ларза даромад. Ҳамон лаҳза ба ҳамаи ҳайкалҳои сангин ҷон даромад. Онҳо:

- Аҳ, ин чӣ овозе буд? - гуфта ба тарафи лонаи тӯтиҳо равон шуданд. Ҳар қадомашон «ман мегирам» гуфта, ҳамдигарро тела дода, ба тӯтиҳо даст дароз мекарданд.

- Хоҳар!

- Чони хоҳар!

- Овози ин духтар ба ҳамаи одамони сангкардаи мо ҷон бахшид.

- Дигар мо қудрати санг кардани онхоро надорем.

- Ягона илоҷ ба он духтар таслим шудан аст.

- Каси дигар ба мо ҳақ надорад.

Талабгорон ин гапҳои тӯтиҳоро шунида, ба тақдирашон тан доданду ба зинда шуданашон шукр карда, монда рафтанд. Духтар тӯтиҳоро гирифта, ҳамроҳи акааш ба хонаашон омад.

Подшоҳ ба дидори бача пазмон шуда, пайваста ўро ҷустуҷӯ мекард. Вай аз омада мондани ў хабар ёфта, даррав кас фиристода, оваронду сабаби муддати дароз ғоиб шуда рафтанашро пурсид.

Бача воқеаи аз сараҷ гузаштагиро гуфта дод.

- Магар ту хоҳар ҳам дорӣ? - пурсид подшоҳ ҳайрон шуда ва ба ў фармуд, ки пагоҳ хоҳару падарашро ҳамроҳ гирифта биёяд.

Рӯзи дигар, вакте ки подачию духтар дар тараддуди рафтани буданд, тӯтиҳо ба гап даромаданд.

- Хоҳар!

- Җони хоҳар!

- Ҳамин вакт дар қасри подшоҳ ачоиб корхое шуда истодааст. Инро бо оинаи ҷаҳоннамо дидан мумкин аст.

Подачию писару духтар даррав оинаи ҷаҳоннаморо нигоҳ карда диданд, ки се зани подшоҳ ба таомҳои тайёр, қанду ширавор, ҷою мева, ба пояндозу қӯрпачаҳо заҳр пошида истодаанд.

Подачӣ бо писару духтараш ба қасри подшоҳ омада дид, ки аз таги дарвоза то меҳмонхонаи қаср пояндози дарозе паҳн карда шудааст.

Подачӣ ба рӯи пояндоз қадам намонда, аз паҳлӯи он гузашта рафт. Писару духтар аз қафои он раҳ гаштанд.

Дар меҳмонхона қӯрпачаҳои шоҳию атлас, кимхобу бахмал партофта шуда буд. Меҳмонон ба рӯи қӯрпачаҳо нагузашта, дар пойғаҳ ба рӯи гилем нишастанд.

Ҳар хел таомҳои болаззат оварданд. Меҳмонон ба онҳо ни-гоҳ ҳам накарданд.

Подшоҳ бошад, духтарро дидан замоно нағз дида монда буд, аз ин рӯ, ба ҳамаи ин эътибор надода, фақат ба рӯи нозанини вай менигарист.

Вақте ки меҳмонон хеста рафтани шуданд, подшоҳ онҳоро нигоҳ дошта гуфт:

- Не, шумо ҳеч ҷо намеравед! Духтарро ман ба занӣ мегирам. Ҳозир фармон медиҳам: тӯю тамошои калон барпо намуда, мардуми хафт кишварро ба тӯй хабар мекунанд.

Подачай ин гапҳоро шунида, ноилоҷ ба подшоҳ воқеаҳои шудагиро як-як нақл карда гуфт:

- Эй подшоҳи аъзам, инаш писари шумо ва инаш духтари шумо. Шумо дар вақташ бовар карда будед, ки занатон гӯё гурбаю сагбача зоида бошад.

Подшоҳ ҳайрону пушаймон накли подачиро гӯш карда, фармон дод, ки он се занашро гирифта биёранд. Занҳо тарсидаю ларзида, ба гуноҳашон иқрор шуданд.

Бо амри подшоҳ модари бачагон ва вазири дасти ростро, ки дар зиндони сарду торик ба мурдан наздик шуда буданд, озод карда оварданд.

Баъд подшоҳ гунаҳкоронро ба ҷазо расонида гуфт:

- Фарзандони азизи ман ёфт шуданд, равед, духтари қолинбофро биёред, қолинашро паҳн кунад, ки рӯи ҷаҳонро гирад, духтари ошпазро ёфта биёред, оше пазад, ки тамоми мардуми олам сер шавад!

Түю тамошои калон барпо гардид. Мо ҳам он чо будем, дар рӯи қолин нишастем, оши палав хӯрдему кайфу тамошо кардем.

ТОҲИР ВА ЗӮҲРО

Буд набуд, як подшоҳ буду як вазир. Ҳар ду муддати дароз бефарзанд буданд. Факат вақте ки мӯи сарашон мошу биринҷ шуда, ришашон ба рӯи синаашон наздик омадан гирифт, занҳои онҳо умедвор гардианд. Шоҳу вазир аз ин ҳодиса бисёр хурсанд шуда, зуд-зуд базму зиёфат ташкил мекардагӣ, ҳар моҳ як бор - ду бор ба сайру шикор мерафтагӣ ўшуданд.

Рӯзе онҳо дар як дараи хушманзараи кӯҳӣ шикор карда истода будаид, ки вазир оҳуеро дида таъқиб кард. Оҳу хеле оҳиста мегурехт. Вазир нишон гирифта, тир кушоданий шуда дид, ки шиками оҳу калон. Вазир фаҳмид, ки оҳу ҳомиладор аст. Ӯ худ ба худ «зани ман ҳам монанди ҳамин дучон аст, магар куштани он убол нест» гуфта, тир накушоду пас гашт. Подшоҳ ҳайрон шуда пурсид:

- Эй вазир, чаро аз сайд даст қашидӣ?

Вазир воқеаро гуфта дод. Рафтори вазир ба подшох, маъқул афтоду онҳо қарор доданд, ки ба ягон чои дигар рафта шикор кунанд.

Дар шикоргоҳи дигар якчанд кабкро зада, пар канда, кабоб карда, хўрда нишаста буданд, ки подшоҳ, оҳуи ҳомиладорро ба хотир оварда гуфт:

- Дўсти азиз, солҳост, км ту ба ман аз ёру бародар зиёдтар хизмат мекунӣ, дар ҳалли бисёр масъалаҳои мушкили корҳои давлатӣ ба май ёрӣ мсрасонӣ. Ман қарор додам, кӣ агар занҳои ҳардуямон писар зоянд, коре мекунем, ки онҳо монанди ману ту дўстони чонӣ шаванд. Агар зани ту духтар зояд, духтарат келини ман, агар зани ман духтар зояд, писарат ба ҷои ман подшоҳ ва духтари ман келини ту шавад.

Ин гап аз таги дили вазир буд, вай бо ҳурсандӣ ризогӣ доду ҳар ду аҳду паймон бастанд.

Рӯзи дигар ҳадягирҳо омада хабар доданд, ки ҷашми занҳои шоҳу вазир равшан шуд.

Баъд вазирро бо писар муборакбод карданд. Вазир аз ин хабари нек бисёр-бисёр ҳурсанд шуда:

- Шукр, сад бор шукр, - гӯён асп давонда, ба хонааш омад. Ба хонааш расида, писарро ба дасташ гирифта бўса кард, ба дидааш

молид ва «чӣ хушбахтист, ки дар зиндагиам рӯи фарзандро медидаам», гуфта писарашро бардошта, ба қасри подшоҳ равон шуд.

Ин вақт подшоҳ аз шикор баргашта буд. Вазир дар як даст писараш ва дар дasti дигараш духтари ба матоъҳои зарбофт печонидашудаи подшоҳро гирифта, ба пеши ӯ бурд. Подшоҳ вазирро дид, аз ҷояш, хест, бачагонро аз дasti ӯ гирифта бӯса кард, сонӣ ба маслиҳати калонсoltарини дарбориён ба писар Тоҳир ва ба духтар Зӯҳро ном монд.

Тоҳиру Зӯҳро дар дasti мураббиёни кордида тарбия ёфта ба воя мерасиданд. Онҳо ҳамеша, ҳам дар сари дастархон, ҳам дар вақти сайру гашт дар чорбоги подшоҳ як ҷо буданд ва ҳамеша бо ҳам бозӣ мекарданд. Вақте ки ба синни мактаб расиданд, ҳар дуро дар як мактаб супориданд, ҳар ду ҳамсабақ гардиданд.

Ин воқеа дар дили душманони вазир - падари Тоҳир оташи. рашку ҳасадро фурӯзон кард. Дили чун таги дег сиёҳи онҳо аз заҳри қасду ниятҳои бад лабрез шудан гирифт.

Онҳо дар ҳар як мавриди мувоғиқ дар назди подшоҳ вазир ва писари ӯро ганда карда, ба таърифи Зӯҳро сар мекарданду мегуфтанд:

- Эй подшоҳи аъзам! Духтари дар ҳусн беҳамто ва дар ақлу дониш беназири ту

сазовори беҳтарин подшоҳи олам аст,
сазовори подшоҳест, ки мамлакатро боз ҳам
васеътар, давлататро боз ҳам зиёдтар карда
тавонаду ба шӯҳратат шӯҳрат зам кунад.

Ин гапҳо ба дили подшоҳ беасар намонданд.
Вай дар ин бора бисёр фикру хаёл мекардагӣ шуд.
Ҳар қадар, ки вай зиёдтар фикр мекард, ҳамон
қадар дар атрофи вазир оташи фитна баландтар
забона мезад. Рафта-рафта дили подшоҳ аз
вазир хунук шуда, дар қасди нобуд кардани ӯ
афтод.

Як рӯз дар вакти шикор тири яке аз қарибони
подшоҳ «хато ҳӯрда», байни ду шонаи вазирро
шикоф кард. Ҳамон лаҳза чашмони вазир пӯшида
шуданду вай дигар рӯи фарзанди азизашро надид.

Подшоҳ дар назди мардум ҳудро «мусичай
бегуноҳ» нишон дода, вазири як вақтҳо аз таҳти
дил дӯст месдоштагиашро бо обрӯю иззати зиёд
дағн карда, азо гирифт.

Дар ин вақт дар болои лаби Тоҳир мӯи
навсабзи сип-сиёҳ дуд мекард, вай ҷавони
нозанин ва зебоқомате шуда буд.

Марги ногаҳонии падара什 ҳама гуна хаёлҳои
хоми ҷавониро аз сараш дур карданд. Фақат ишқ,
ишқи Зӯҳрои монанди хирмани гул зебову
ботароват, дар дили ӯ ҷӯш мезаду шиддат
мегирифт.

Подшоҳ инро медонист. Бинобар ин ба балоғат расидан ва нағз иабудани оқибати вохӯриҳои Тоҳиру Зӯҳроро баҳона карда, фармон дод, ки онҳоро аз яқдигар чудо кунанд.

Фармони подшоҳро ичро карданд. Аммо Тоҳирро тоқати ҷудой набуд. Вай дар гирди қасри подшоҳ мегашту ба умеди дидани маъшуқаи ширинаш ба ӯ муроҷиат карда мегуфт:

Рухи худро намоён кун,
Назар бар ҳоли моён кун,
Никоб аз худ парешон кун,
Шавад ҷонам фидои ту.

Аммо садоеро аз Зӯҳро нашунида ӯ такрор менамуд:

Эй бути нозанини ман,
Дасти ман асту доманат.
Сарви суманбарини ман,
Дасти ман асту доманат.
Бори ситам шикаст миёи,
Тира ба ҷашми ман ҷаҳон,

Ҷони маро гирифтӣ, ҷон,
Дасти ман асту доманат.

Суруди дилхароши Тоҳир ба гӯши одамон расид. Онҳо дар атрофи Тоҳир ҷамъ шуда, ба ин ҷавони номурод ҳамдардӣ карда, подшоҳи бераҳмро, ки писари вазирашро ба ин ҳол андохта буд, сарзаниш мекарданд.

Шаъми манаст рӯи ту,
Умри манаст мӯи ту,
Ёди ман аст қӯи ту,
Дасти ман асту домайат.
Киблаи дил сарои ту,
Қаъбаи дил ҳавои ту,
Рӯяму хоки пои ту,
Дасти ман асту доманат.
Аҳду вафо намекунӣ,
Тарки вафо намекунӣ,
Ҳеч нигоҳ намекунӣ,
Дасти ман асту доманат.

- мегуфт Тоҳир аз он ҷое, ки мебоист Зӯҳро дар он ҷо бошад, ҷашм наканда.

Вақте ки Тоҳири озурдахотир дар гирди қасри шоҳӣ маҳбу拜 дилороми худро нидо мекард, подшоҳ дар болои таҳти заррини худ нишаста, вакiloni яке аз золимтарин ва зӯртарин шоҳҳои ҳамон замон - Қароботурро интизорӣ мекашид. Дере нагузашта, вакilon ҳам

омада монданд. Онҳо мактуби Қароботурро ба дasti подшоҳ дода, интизори ҷавоб шуда истодаанд. Дар мактуб чунин навишта шуда буд:

«Чанд вақт боз хостгорҳои ман дар тамоми мамлакатҳои дунё барои ман арӯси мувоғиқеро кофта мегаштанд. Кофта-кофта дар ҳеч, ҷо монанди Зӯҳрои ту духтари нозанинро пайдо накарданд. Бинобар ин ман қарор додам, ки духтари туро ба занӣ гирам. Агар розӣ шавӣ, хеш мешавем, агар розӣ нашавӣ, ба ҷанг тайёр бош!»

Подшоҳ ҳатро хонда, ба вакилон гуфт, ки Ду-се рӯз пас ҷавоби мактубро мефиристад. Вакilon рафтанду подшоҳ вазиронашро ҷеф зада, воқеаро гуфта дод. Вазирон ҳама бо

як овоз гуфтанд, ки:

- Қароботур подшоҳи тавоно ва бузург аст. Ин ҳамон подшоҳест, ки давлатонро зиёд, шӯҳратонро афзун карда метавонад.

Ин қарор муддаои дили подшоҳ буд. Вай бо фикри вазирон розӣ будани худро маълум карда, онҳоро ҷавоб доду духтараш - Зӯҳро ҷеф зада оваронид.

- Духтари азизам, - гуфт - туро аз таҳти дил муборакбод мекунам. Подшоҳи аз ҳама зӯри олам - Қароботур ба ту хостгор

фиристодааст. Ту хушбахтӣ, ки зани чунин шоҳи бузург мешавӣ.

- Не, не! - гуфт Зӯҳро. - Ман ғайр аз Тоҳир ба ҳеҷ қаси дигар намерасам. Ман ўро дӯст медорам, бо ҷону дилам дӯст медорам, бе ўзиндагӣ ба ман талҳ аст.

Подшоҳ ин гапро шунида, дар ҳашм шуд. Вай бо қаҳр ба рӯи Зӯҳро нигоҳ карда гуфт:

- Ту гапи номаъқул мегӯй! Тоҳир кӣ? Як нодони бепадар, вай ба нохуни пои Қароботур баробар шуда наметавонад. Ту беақлӣ накуну ўро аз хотират барор!

- Раҳм кунед, падари азиз! - гуфт Зӯҳро.

- Тоҳир ба ҷони ман баробар аст. Агар ҳоҳад, ки духтгарaton бадбаҳт нашавад, аз ниятатон гардед!

Ин гапҳои духтари ягонаи гадоияшро шунида, подшоҳ ба андеша монду гуфт:

- Ҳайр, духтарам, ту рав, ман фикр карда мебинам.

Зӯҳро рафт. Подшоҳ фармон дод, ки вазиронро ҷеф зананд. Вазирон омаданд. Вай ба онҳо воқеаи рӯйдодаро гуфта дод.

Якеҳо гуфтанд, ки:

- Тоҳирро дар назди духтар бад карда, аз шаҳр рондан зарур аст. Баъд аз ин дили

Зұхро аз ү хунук мешаваду ба Қароботур не намегүяд.

Дигарқо гуфтанд, ки:

- Беҳтараш, Тохирро өгөң зада, насиҳат додан даркор аст, ки вай аз ин роҳ бо ихтиёри худ гардаду аз ишқи Зұхрои нозаний даст кашад.

- Хайр, илочи ин душвор нест, - гуфт подшоҳ.

Вазиронро ғавоб дода, Тохирро ба назди худ оваронид.

Дили Тохир аз чунин илтифоти ногаҳонии подшоҳ пурумед шуда буд, аммо суханони аввалини подшоҳро шунида тарбузи ү аз бағалаш афтод.

Подшоҳ ба ү таклиф кард, ки аз ишқи Зұхро дасту умед канда, аз шаҳр баромада равад.

- Не! - гуфт Тохир. - Ман то ҷон дар бадан дорам, дар ёди Зұхро хоҳам буд.

- Ин ба ту мұяссар намешавад! - гуфт подшоҳ. - Беҳтараш ба ҷони ғавонат ҷабр накарда, гуфтаи маро кун!

Тохир дар ғазаб шуда гуфт:

- Ту золим, падари маро күштій, модари бсchoraамро бева ва фарзанди ягонаи үро ятим

кардī. Акнун меҳохӣ ба гапи ту даромада, ман ҳам зинда дар гӯр шавам?! Не, ин хел на-мешавад!

Подшоҳ бехад ҳашмнок шуда, фармон дод, ки ӯро дасту пою ҷашм баста, ба ягон канори дурдасти мамлакат бурда партоянд ва агар ягон рӯз баргашта биёяд ҳам, ба шаҳрроҳ иадиҳанд. Баъд аз ин подшоҳ ду кампири золро ба назди Зӯҳро равон карда гуфт:

- Рафта, ба духтарам гӯед, ки Тоҳир ба майли ҳуд аз ишқи Зӯҳро даст қашида, дар ҳаққи вай падара什 гапҳои нолоиқ гуфта, аз шаҳр баромада рафт.

Кампирон ин ҳабарро зуд ба Зӯҳро расонданд. Зӯҳро, ки ба ҳар як ҳабаре дар бораи Тоҳир бесабронা интизор буд, гапҳои кампиронро шунида, аввал каме ранҷид.

Баъд хислатҳои Тоҳир, муносибати ҳамеша меҳрубонона ва пурнавозиш, дӯстии пурсафои аз бачагӣ дар байнашон ба амал омадаро ба хотир оварда, ба дурустии гапҳои кампирон шубҳа карду қарор дод, ки навмед нашуда интизорӣ қашад.

Подшоҳ бошад, баъд аз ронда шудани Тоҳир хотирчамъ шуда, ба Қароботур навишт, ки розӣ аст.

Қароботур хурсанд шуда, ба ҳузури нодшоҳ омад ва ҳоҳиш кард, ки Зўхоро ба ў нишон дижанд.

Зўхоро оварданд. Рӯи чун моҳ тобон, қомати мавзун ва ҷашмони шаҳлои пурчозибаи ўро дида, ҳуш аз сари Қароботур париду дар дили сиёҳаш муҳаббат лона андоҳт.

- Ман ин духтари нозанинро мегирам, - гуфт ў ба падари Зўхро, - ва дар ивази ў ҳарҷӣ ҳоҳӣ, ичро мекунам!

Падари Зўхро хурсанд шуда гуфт:

- Эй подшоҳи олам ва эй султони муazzам, шумо маро бағоят сарфароз кардед!

Ин танҳо чун тири заҳролуд дили поки Зўхоро ранчур карданд.

- Ин хел намешавад! - фарёд кард ў. - Ман каси дигар - Тоҳирро дўст медорам. Тоҳир барои ман аз зиндагӣ ҳам ширина ва пурқимат аст.

Подшоҳ гуфт:

- Тоҳир дар ҳаққи ту бисёр гапҳои нолоиқ гуфт, вай туро дўст намедорад, вай аз ту дилхунук шуда, баромада рафтааст.

- Бовар намекунам! - гуфт Зўхро, - Тоҳир ин хел одам не.

Қароботур аз ишқи Зўхро хабардор набуд ва аз ин воқеа огоҳ шуда гуфт:

- Ин тавр бошад, ман чил рӯзи дигар мунтазир мешаавам, боварӣ дорам, ки дар ин муддат Зӯҳрои нозанин аз Тоҳиру аз муҳаббатӣ ўbezor мегардад ва маликаи дилороми ман мешавад. Шарт ҳамин!

Подшоҳ ба Тоҳир лаънатҳо хонда, ноилоч розӣ шуд ва Зӯҳроро ҷавоб дод.

Навкарони подшоҳ Тоҳирро баста, ба як канори дурдасти мамлакат, дар як биёбони беобу бегиёҳ бурда партофтанд.

Зӯҳрои бечора, ҳабар ёфт, ки Тоҳирро ба қадом як биёбони хушку ҳолӣ бурда партофтаанд. Вай ба воситаи қанизаконаш аз ҳар як корвон илтимос мекард, ки ҳар кучо, ки раванд, Тоҳирро ҷустуҷӯ карда, ҳабарашроо гирифта биёранд.

Кори Зӯҳро гирия буд, дурданаҳои ашк дар нӯгҳои мижгони дароз ва дар рӯи монанди барги гул латифу зебои ў ҳамеша дурахшон буданд.

Ӯро на хоб буду на қарор, вай ҳасрати дидори Тоҳирро меҳӯрду мегуфт:

Хобам намебарад, ки хобат бинам,
Дар курта намегунҷад тани мискинам.

Не шаб қарор дорам, не рӯзи дароз,
Таҳсин, ки намекафад дили сангинам.

Сорбонҳо суруди дилхароши Зӯҳоро дар
ҳар ҷо суруда мегаштанд.

Тоҳир бошад, дар ҳамон биёбони хушку
хароб гушнаву ташна мегашт. Танҳо муҳаббати
Зӯҳрои азизаш ба ӯ қувват мебахшид.

Як рӯз аз доманаи як кӯҳ гузашта истода буд,
ки навҳай дилхароши касе ба гӯшаш расид.
Марди навҳакунанда гаштаву баргашта номи
Тоҳирро такрор мекард. Тоҳир ҳайрон шуда, ба
сӯи сароянда шитофт. Наздик шуда дид, ки
корвоне мегузараду яке аз корвониҳо Тоҳирро
ёд карда, бо оҳангӣ дилхароше. Месарояд:

Эй Тоҳири хору зор,
Зӯҳро ба ту интизор
Бо дили пора-пора
Бо дидай ба раҳ чор.

Ғами ӯро канор нест,
Дили ӯро қарор нест.
Бахти ӯро барор нест,
Бе Тоҳири дилафгор.

Хоб аз ӯ парида,
Шодӣ аз ӯ рамида,

Қомати ӯ хамида,
Зи кулфати бешумор.

- Одами нек, - гуфт Тоҳир, - аз суруди т
садои дили Зӯҳрои меҳрубонамро мешунава
гӯй, ки аз кучо меой ва ин сурудро аз қ
шунидай?

Корвонӣ ба Тоҳир бо диққат нигоҳ карда
гуфт:

- Аз кӣ мегӯй? Аз худи Зӯҳрои нозанин
шунидаам. Вай ба мо фармудааст, ки сар то
сари олам гардему Тоҳири азизашро суроғ
кунем, агар дар ягон ҷо дидা монем, гирифта
барем.

Тоҳир хурсанд шуда гуфт:

- Тоҳири хору зор, Тоҳири дилафгор ман
хастам.

- Ин тавр бошад, - гуфт корвонӣ, - баро, ба
ин шутур бишин, мо туро пеши Зӯҳро мебарем.

Корвон равон шуд. Чанд шабу чанд рӯз
гашта, ба манзили дилҳоҳ расиданд.

Омадани Тоҳирро шунида, мурғи дили
Зӯҳро аз нав зинда шуду вай маҳбуби хаставу
бекон шудаашро ба қаср гирифта бурд.

Тоҳир аз ғамхории доимии маҳбубаи
дилоромаш зуд ба худ меомад. Олиҳаи васл ин
ду дилдодаи ранҷу азобкашидаро ба оғӯши

фораму дилнавози худ гирифт. Аммо баҳти Тоҳиру Зӯҳро дер давом накард. Ҷосусони Қароботур аз воқеа пай бурда, ба ӯ хабар расониданд. Ҳамон замон Қароботур бо лашкари зиёд ба пеши падари Зӯҳро омада, гуфт:

- Тоҳир баргаштаасту чанд вақт боз бо духтари ту айшу ишрат доштааст, агар ҳозир ӯро нест накунӣ, тахту тоҷатро зеру забар карда, ҳам сари туро мегираму ҳам сари духтаратро!

Подшоҳ бисёр тарсид ва ҳамон замон вазиронашро ҷеғ зада маслиҳат пурсид.

- Як илоҷ карда аз Тоҳир ҳалос шудан зарур аст! - гуфт Вазири дасги росташ. - Илочи беҳтарин ин аст, ки ба сандуқе андохта, ба об равон кунем.

Подшоҳ ин фикро маъқул донист ва устоҳои сандуқсозро оваронда фармуд, ки як сандуқи калон созанд.

Устоҳо сандуқро буд карда, ба подшоҳ хабар доданд. Подшоҳ фармон дод, ки сандуқро ба лаби дарё баранд. Зӯҳро ғамгину маъюс ба лаби дарё ҳозир шуда, бо ҷашми гирёну дили бирён ба Тоҳир нигоҳ карда гуфт:

Чашми бади кас ҳеч ба чашмат нарасад,
Оташ ба вучуди ишқиарастат нарасад!
Мардуми ҳамон ҳама дуо мегӯянд:
«Ҳар ҷо рафтӣ, ҳечҷ шикастат нарасад».

Тоҳир гашту гуфт:

Зулфи сияҳат мусалсалои дили ман,
Лаъли лабакат гираҳкушои дили ман,
Ман дил надиҳам ба кас барои дили ту,
Ту дил надиҳӣ, ба кас барои дили ман.

Зӯҳро ҷавоб дода, гуфт:

Дарё, ки калон шавад, адояш кӣ кунад?
Ду дил, ки яке шавад, чудояш кӣ кунад?
Ду дил, ки яке шавад, чудояш мушкил,
Ҳар кас, ки чудо кунад, ба ғам дармонад!

Подшоҳ фармон дод, ки Тоҳирро зудтар ба
сандуқ дароранду маҳкам карда, ба об партоянд.
Навкаронаш фармони подшоҳро ичро карданд.

Сандуқ лап-лапкунон рӯй-рӯйи об равон шуд
ва дере нагузашта аз назарҳо ғоиб шуда рафт.
Рафт, рафт, баъди чанд шабу чанд рӯз аз паҳлуи
як нимҷазира гузашта истода буд, ки онро се
духтари подшоҳ дида монданд.

Онҳо духтарони подшоҳи ҳамин мамлакат
буданду ҳар рӯз ба ин ҷо омада, оббозӣ
mekardand.

- Ҳар кас ки ҳамон сандуқро гирифт
барорад, моли сандуқ аз они ҳамон! - гуфт
духтари калонӣ.

Ин гапро ҳар се маъқул донистанду духтари
калонӣ ба дарё парид. Шино карда, рафта ҳар
чанд даст андохт, мавчи дарё ӯро ба ақиб ронду
сандуқро гирифта натавонист. Баъд духтари
миёна парид, ин ҳам ҳар чанд кард, гирифта
натавонист. Духтари хурдӣ, ки Гавҳар ном
дошт, гуфт, ки:

- Апаҳо, шумо аз об бароед, каний ман як
кӯшиш карда бинам!

Апаҳояш аз дарё баромаданду ин духтар
худро ба дарё партофт. Вай шино карда, ба
сандуқ наздик шуда, даст андохт. Гӯшаки сандуқ
ба дасташ омад. Гӯшакро маҳкам қалида,
сандуқро кашида, ба лаби дарё овард.

Хоҳарон сандуқро аз дарё бароварда, нигоҳ
карданд, ки ҳеч, ҷои мекушодагӣ надорад. Қарор
доданд, ки шикананду бинанд, ки дар дарун чӣ
ҳаст. Ҳамин вақт аз даруни сандуқ шакур-шукур
садо баромада, сарпӯши сандуқ кушода шуд.
Диданд як ҷавони нозанине хоб аст, чунон
нозанин, ки ҳеч мислу монанд надорад.

Даррав ба подшоҳ ҳабар доданд. Подшоҳ одам фиристода, сандуқро бо ҳамроҳии Тоҳир ба қасраш оваронид. Ба табибон фармуд, ки Тоҳирро, ки бемор шуда буд, табобату парвариш кунанд.

Чанд рӯз гузашт. Тоҳир ҳол гирифт, фарбеҳу тоза шуд, боз ҳам нозанинтар ва зеботар гардид. Баъд аз ин ҳоҳарои аз маслиҳати кардагиашон подшоҳро ҳабардор намуданд.

Подшоҳ розӣ шуд, ки Гавҳарро ба Тоҳир дихад. Тӯй сар шуд. Вале Тоҳир бехабар буд. Тӯй тамом шуду Тоҳиру Гавҳарро ба хонаи подшоҳ чудо кардагӣ монда рафтанд.

Тоҳир ба Гавҳар саргузашташро нақл карда дода гуфт:

- Зӯҳро нури дидагонам, ақлу ҳушам,
хурсандии дилам, орзую умедам аст, ман
намехоҳам, ки ба ў бевафой кунам!

- Ман туро аз Зӯҳро зиёдтар дӯст доштам, -
гуфт Гавҳар, - якравӣ накуну муҳаббати аввалини
самимӣ ва гарму ҷӯшони маро пешпо назан.

Тоҳир оҳи бадард кашида гуфт:

Бе Зӯҳраи ҷон ман ин ҷаҳонро чӣ кунам!

Бе ў гули сурхи аргувонро чӣ кунам!

Бе ў гули сурхи аргувон бисёр аст,

Дил майл ба ў дорад, дигаронро чӣ кунам!

Гавҳар бисёр зориу тавалло мекард, ки Тохир ўро азоб надиҳад, Тохир бошад, аз Гавҳар илтимос мекард, ки ўро ором гузорад, ёди пурсафои Зӯҳрои дилоромашро тира накунад. Ҳамин хел то сахар гапзанон карданد ва қариби рӯз шуда буд, ки хоби Гавҳар бурда монд.

Ҳамон замон Тохир хеста, либосашро дигар кард ва роҳи кӯҳу биёбонро пеш гирифт. Рафт, рафт, баъди чанд шабу рӯз ба пойтахи мамлакаташ расид.

Дар ии то ӯ худро ба шакли хизматгор дароварда, канизи Зӯҳро шуд. Хурсандии беканор аз нав дилий софи ду дилдодаро манзил гирифту онхоро хушбахт гардонид.

Вале ин дафъа ҳам шодии Тоҳиру Зӯҳро дер давом накард. Қарботур аз гашта омадани Тоҳир хабар ёфта, фаврау ба пеши падари Зӯҳро омада, воқеаро гуфта дод.

Подшоҳ дар ғазаб шуда, ҷаллодонашро ҷеф зада фармон дод, ки Тоҳирро ёфта ба дор оvezанд. Ҷаллодон Тоҳирро оварда, дар пеши ҷашми подшоҳу Қарботур ба таги дор бурданд

Тоҳир ба таги дор мерафту мегуфт:

Зӯҳраам, офтоби баҳтам, меҳрубонам,
алвидоъ! Нури ҷашму сабри дил, ороми ҷонам

алвидоъ! Меравам аз ин чаҳон бо сад фигону номурод,

Хуш бимон, хушбаҳт бош, Зӯҳраҷонам алвидоъ!

Зӯҳро якчанд рӯз ба хотири Тоҳир либоси сийёҳ пӯишда, азо гирифт. Ғами ёри ҷавонмаргшудааш ӯро чун шамъ об мекард.

Вай чун шамъ об мешуду Тоҳирашро ёд карда, мегуфт:

Тоҷ будӣ бар сарам,
Лола будӣ бар рухам,
Тоҷ афтид аз сарам,
Лола парид аз рухам!
Дод аз дастат, фалак!
Сад дод аз дастат, фалак!

Вай меҳост, ки ба сари қабри Тоҳир раҳсипор шавад, аммо бо фармоиши подшоҳ, чил қанизак шабу рӯз ӯро посбонӣ мекарданд. Зӯҳро илоҷе наёфта, рӯзе либоси сиёҳашро кашида сару либоси идона пӯшид, сару дасту гарданашро пур аз зару зевар карда, ба қанизон гуфт:

- Мебинам, ки аз ин хел азо гирифта гаштани ман на ба Тоҳир фоидаву на ба худи ман. Аз ҳамин рӯз сар карда, азодориро бас

мекунам, дилам хурсанд шудан меҳоҳад, сайри чорбоғ меҳоҳад.

Як канизак зуд ба пеши подшоҳ рафта. гапҳои Зӯҳоро гуфта дод. Подшоҳ шод шуда гуфт:

- Майлаш, хурсандӣ кунад, сайри чорбоғ кунад.

Зӯҳро бо ҳамроҳии чил каниз ба чорбоғи падараш равон шуд. Ба ин тараф, он тарафи чорбоғ сайру гашт карда, баъд ба канизакон рӯ оварда:

- Ман имruz ҷудо хурснд ҳастам, меҳоҳам, ки шумо ҳам ман барбу хурсанд бошед! - гуфта тамоми зару зевари сару дасту гарданашро ба чор тараф пошида партофт:

- Ана чинда гиред!

Чил каниз ҳамдигарро тела дода, ба чиндан андармон шу-данд.

Зӯҳро фурсатро ғанимат дониста, ба сари гӯри Тоҳир омад. Вай дар пеши хоктӯдаи қабр нишаста зор-зор гиря карду баъд аз бағалаш ханҷари тезу обдорро бароварда, дили соғу некашрр пора кард.

Канизакон зару зеварро чида шуда, ин сӯ он сӯро кофта диданд, ки дар ҳеч ҷо Зӯҳро нест. Доду фифонкунон пеши подшоҳ рафтанд. Подшоҳ дар ғазаб шуда, ба навкаронаш фармон дод, ки тамоми шаҳрро чустучӯ карда Зӯҳоро ёбанд.

Навкарон кофта-кофта, ба сари қабри Тохир омаданд. Диданд, ки Зұхро ғарки хун хоктеппаи гүрро оғүш карда хобидааст. Зуд рафтанду аз ҳодиса подшохро хабардор кардан. Подиоҳ гирёну нолон омад... Аммо гирияи ү ҳарчанд, ки дилхарош буд, суде надошт. Вай ду дилдодаи бегунохро ба ғаму машакқати зиёд гирифтор карда, акнун азобашро худаш медид.

Зұхрои нокомро дар паҳлуи Тохир дағнанда. Аз рұзи дағнан ду ҳафта нагузашта, одамон омада диданд, ки аз гүри ҳар ду як буттагй гул рүидаасту гулҳо ба ҳамдигар пецидаанд. Мардум ин гулро ошиқи печон ном кардан.

Гули ошиқи печон, ки ҳоло дар ҳама чо мерүяд, аз ишқи Тоҳири Зұхро ёдгории қовидонй аст.

ФАРИШТАМОҲИ ЗЕБОВУ ДОНО

Буд набуд, дар замони қадим подшоҳе буд.
Вай ягonta ҳам фарзанд надошт.

Рұзе подшоҳ ба оина нигоҳ карда дид, ки мүи сараш мошубириң шудааст, вай ғұтаи фикр шуда, худ ба худ гүфт: «сад ағсұс, писаре надорам, ки ба қои ман подшоҳын кунад».

Як замоне зани подшоҳ ҳомиладор шуд. Подшоҳ беҳад хурсанд гардида, дар тамоми мамлакат эълон намуд, ки агар рафту дар оилааш писар шаваду дар рӯзи зоида шудани ў дар хонаи ягон каси дигар низ писар таваллуд ёбад, онро ҳам ба фарзандӣ қабул мекунад.

Нӯҳ моҳ гузашту чашми зани подшоҳ равшан шуд. Вай писар таваллуд кард. Ҳамон рӯз дар хонаи як подачӣ ҳам писаре зоида шуд. Подшоҳ мувофиқи ваъдааш писарчай подачиро оваронда, ба дояҳои писарааш дод.

Бачагон якосла шуданд, дусола шуданд, сесола шуданду ба синни мактабӣ расиданд. Подшоҳ ҳар дуро ба мактаб гузошт.

Писари подачӣ ба хондан шавқу мароқи зиёд дошт, зеҳнаш нагз ва истеъдодаш калон буд, ба шоҳзода чизҳои нафаҳмидагиашро маънидод карда медод.

Рафта-рафта бачагон ба балоғат расида, хуни ҷавонӣ дар баданашон ба ҷӯш омад, онҳо дар гирду атроф сайру шикор мекардагӣ шуданд.

Як рӯз ҳар ду ба шикор рафта истода буданд, ки шоҳзода дар наздикии як деҳа ба мурғе тир андохт.

Дар рӯи як ҳавлӣ кампире карбос танида нишаста буд. Мурғи тирхӯрда парида рафта, ба

рӯи карбоси кампир афтод, торҳои он кандар шуданд, карбос хунолуд гардид.

Шоҳзода аз паи сайди худ ба ҳавлии кампир даромад.

- Эй ҷавонмард, - гуфт кампир ӯро дида, - кори бад кардӣ, беадабӣ кардӣ, илоҳӣ шамоли ишқи Фариштамоҳ ба рӯят занад.

- Эй модар, - гуфт шоҳзода ҳайрон шуда, - Фариштамоҳ гуфтӣ-мӣ? Вай кист, дар кучо зиндагӣ дорад?

- Фариштамоҳи зебову доно, - ҷавоб дод кампир, - дар тарафи офтобшинам, дар паси ҳафт ағбаи баланд зиндагӣ мекунад. Вай чунон нозанин ва чунон оқила аст, ки садҳо ҷавонмардҳо гирифтори ишқи ӯ шуда бошанд ҳам, ҳеч кас ба табъи ӯ мувоғик омада, ба висолаш расида наметавонад.

Шоҳзода ин гапро шунида, дарҳол баргашта омад. Ҳабар доданд, ки падараш ба вай мунтазир аст.

- Писарам, - гуфт подшоҳ, - ман пир шудам, баъд аз сари ман идораи мамлакат ба гардани ту меафтад, ба ин кор тайёр шудани ту зарур аст, биё, ман ба ту ҳазинаю дафинаи подшоҳиро нишон дихам, ту дониста гир, ки дар кучо чӣ ҳаст ва дар қадом вақт чиро истифода кардан лозим.

Шоҳзода, ба рӯи падараш синча карда.
пурсид:

- Эй падари меҳрубон, ҷаҳон ҳӯрдан хуб аст,
ё ҷаҳон гаштан?

Падараш гуфт:

- Эй фарзанди азиз, ҷаҳон гаштан беҳтар аст,
бисёр ҷойҳо ва бисёр ҳалқоро мебинӣ, донишат
зиёд, аклат расо мешавад.

- Ин тавр бошад, - гуфт шоҳзода, - аввал
ба ман иҷозат дихед сайри дунё кунам.

Подшоҳ ночор иҷозат дод. Шоҳзода писари
подачиро ҳамроҳаш гирифта, баромада рафт.

Рафтанд-рафтанд, аз ҳафт ағба гузашта, ба як
шахре расиданд. Даромада дари як кампирро
так-так карданд. Кампир баромад, писари
подачӣ кампирро дид гуфт:

- Очажон, мо мусофирем, чое надорӣ, ки як-
ду рӯз дам гирем?

- Эй фарзандони азиз, - гуфт кампир, - як
хонача дорам, сарам гунчад, поям намеғунчад,
поям ғунчад, сарам намеғунчад.

Писари подшоҳ як тилло баровард, кампир
тиллоро дид, хурсанд шуда гуфт:

- Дароед, дароед, як хонаи қалону васеъ
дорам, чанд вакт ҳоҳед истодан гиред.

Кампир даррав қўрпача партофт,
дастурхон паҳн кард. Нон овард, чой кард,

иззаташонро ба чо овард. То нисфи шаб чак-чак карда нишастанду баъд кампир чойгаҳ партофта, гуфт:

- Фарзандони азиз, мабодо шабона берун набароед! Зинхор набароед, ки оқибаташ бад мешавад!

Дар чойгаҳ писари подачӣ фикр кард, ки «шабона чӣ ҳодиса рӯй медода бошад. ки берун баромадан мумкин набудааст? Як баромада фаҳмидан лозим аст». Вай писари подшоҳро бедор карда гуфт:

- Эй бародар, хез! Мо, магар хобравӣ омадаем, бароем, бинем, ки дар берун чӣ гап аст?

Ҳар ду хестанду баромаданд, ки нисфи шаҳр тип-торику нисфи дигараш мисли рӯз равшан, чунон равшан, ки мӯзадӯзҳо мӯза медӯзанд, дуредгарҳо дуредгарӣ мекунанд, шонатарошҳо шона метарошанд.

Ҳар ду ҳайрон шуда, хеле вакт тамошо карданду баъд омада хоб рафтанд.

- Эй очаи меҳрубон, - гуфт ба кампир, писари подачӣ, пагоҳӣ барвақт аз ҷояга хеста, - чӣ сир буд, ки мо имшаб дидем?

Кампир гуфт:

- Эй фарзандон, магар шабона берун баромадед? - Оре, баромадем, - гуфтанд ҳар ду, -

барои чӣ як тарафи шаҳр равшан, тарафи дигараш торик буд? Кампир гуфт:

- Бачагонам, нағз накардед, ки аз ин сир хабардор шудаед, донистани он ба саратон савдо меоварад.

- Гӯед, чӣ сир аст? - пурсиданд ба ҳоли кампир намонда шоҳзодаю писари подачӣ.

- Ин хел ки маҷбур кунед, - гуфт кампир, - илоҷ надорам, мегӯям: ин равшани нури ҷамоли Фариштамоҳ аст. Ба қадом тараф, ки вай рӯ гардонда хоб кунад, ҳамон қисми шаҳр равшан мешавад ва ҳар марде, ки аз ин сир хабардор мешавад, гирифтори ишқи ӯ мегардад.

Писари подачӣ гуфт:

- Эй очаи меҳрубон, қурбони забони ширинатон шавам, ки ба мо аз Фариштамоҳи нозанин дарак додед Бародари ман қайҳо гирифтори ишқ ва орзуманди висоли ӯ шудааст, мо ӯро ҷустуҷӯ карда, ба ин шаҳр омадем.

Кампир гуфт:

- Ҳамин қадар шоҳзодаю вазирзодагон ба висоли ӯ расида натавонистанд, шумо чӣ тавр мерасед?

- Ҳоло намедонем, - ҷавоб дод писари подачӣ, - vale ё ҷон медиҳем, ё ба мақсадамон мерасем.

Баъд онҳо аз кампир фаҳмида гирифтанд, ки Фариштамоҳ як шарт доштааст ва касе ӯро

гирифта метавонистааст, ки ин шартро ичро кунад.

Ду ҷавони мусоғир мисли бисёр ҷавонони дигар ба пеши духтар рафтанд.

Онҳоро ба даруни як хонаи қалон бурданд. Дар он ҷо аз паси парда овозе ба гӯшашон расид:

- Ман як шарти зӯр дорам, касе маро гирифта метавонад, ки ҳамин шартро ичро кунад.

- Шартатро гӯй, ичро мекунам! - гуфт шоҳзода.

- Ин тавр ки бошад, - гуфт Фариштамоҳ, - ман хоб меравам, шумо дар хонаи хоби ман нишаста, дод нагуфта, даст назада, ҳаракати зиёдатӣ накарда, коре мекунед, ки маро то рӯз хоб набарад.

Шоҳзода розӣ шуд, аммо вай тамоми шаб ҳеч илочи бедор нигоҳ доштани духтарро наёфту худи ӯро ҳам хобаш бурда монд.

Пагоҳӣ шоҳзода бедор шуда фаҳмид, ки шартро бой додааст, бисёр ғамгин шуда, бо дили озурда ба хонаи кампир омад. Писари подачӣ ӯро таскин дода гуфт:

- Бародари азиз, ғам нахӯр, ичрои шарти духтарро ман ба зиммаи худ мегирам, шартро, ки буридам, он тарафашро ягон кор мекунем.

Ҳамон рӯз писари подачӣ аз чӯб лӯҳтаке тарошида, бегоҳӣ ба пеши Фариштамоҳ рафт ва ба иҷрои шарт тайёр будани худро маълум кард.

Ӯро бурда дар ҳамон хона, дар паси парда шинонданд.

Писари подачӣ лӯҳтакашро бароварда, ба он як нигоҳи маънодоре карду баъд бозӣ доронда гуфт:

- Эй дӯсти азиз, ту дар зиракӣ ва хирадмандӣ овоза баровардай, хеле вакт аст. ки якчанд масъалаҳои муҳим фикри маро банд кардаанд, ман дар ҳалли онҳо ба ёрии ту эҳтиёч дорам.

- Канӣ гӯй, онҳо чӣ масъалаҳо будаанд, - гуфт писари подачӣ аз номи лӯҳтак овози худро маҳин карда.

Духтар худ ба худ «аҷабо, ин хирадманди маҳиновоз чӣ маҳлүқе будааст ва он масъалаҳо чиҳо бошанд?» - гӯён бо кунчи ҷашмонаш ба тарафи ҷавон назаре андохт. Лӯҳтак бозикунон лаб ҷунбонида, ба гап даромад ва ин ҳодиса беихтиёёр дикқати Фариштамоҳро ба худ қашид.

- Эй дӯсти азиз, - гуфт писари подачӣ ба лӯҳтак мурочиат карда, - дар як шаҳр як қуръаандоз қуръа андохта маълум кардааст, ки духтари подшоҳи Миср, ки дар зебоӣ бемислу монанд будааст, ба як бемории саҳт гирифтор

шудаасту ҳеч яке аз табиони он мамлакат дарди үро даво карда натавонистаанд. Подшох эълон кардааст, ки ҳар касе, ки духтарашро сиҳат кунад, үро бо молу анчоми зиёд ба ҳамон кас никоҳ карда медиҳад... Қуръаандоз воқеаро ба табиб ҳикоя мекунад.

- Сад афсӯс, - мегӯяд табиб, - он чо хеле дур аст, вагарна ман рафта дар се рӯз сиҳат мекардам.

Аз воқеа чӯбтарош хабардор шуда, аспи чӯбини парвозкунанда месозаду ҳар сеи онҳо савор шуда, дар як муддати кӯтоҳ ба Миср рафта мерасанд.

Табиб духтарро сиҳат мекунад, подшох, үро ба табиб доданий мешавад. Инро дида, қуръаандозу чӯбтарош ҷанҷол мебардоранд. ,

Куръаандоз мегӯяд, ки:

- Духтар ҳаққи ман аст, зоро агар ман қуръа намеандохтам, касалии ў ба табиб ҳеч гоҳ маълум намешуд.

Чӯбтарош мегӯяд, ки:

- Духтар ҳаққи ман аст, зоро агар ман аспи парвозкунанда намесохтам, табиб ҳеч гоҳ ба ин чо омада наметавонист.

Табиб мегӯяд, ки:

- Духтар ҳаққи ман аст, зеро агар ман намешудам, қуръаандоз ва аспи парвозкунанды ба духтар фоидае намебахшид.

Ҳамин хел мунозираи онҳо хеле муддат давом карда, подшоҳу оқилони он мамлакат дар ҳалли он очиз мондаанд. Ман ин воқеаро шунида, ба чунин хулоса омадам, ки духтар ҳаққи қуръаандоз аст, чунки бе ҳунари ӯ ҷӯбтарошу табиб ҳеч вақт рӯи духтарро намедиданд.

- Не, не! - гуфт сарчай худро чунбонида лӯхтак. - Ту хато мекунӣ, ба духтар пеш аз ҳама ҷӯбтарош ҳақдор аст, агар ҳунармандии ӯ намешуд, қуръаандозу табиб коре карда наметавонистанд.

Фариштамоҳ худро зоҳирان ба хоб андохта бошад ҳам, бодиққат гӯш мекард ва вақте ки чунин хулосаи ҳамсӯҳбатонро шунид, норозӣ шуда, сари худро бардошту гуфт:

- Фикри ҳардуятон ҳам нодуруст, ба духтар аз ҳама зиёдтар табиб ҳақ дорад, зеро танҳо ба шарофати донишмандии ӯ қасали ба мурдан наздик ҷон гирифта сиҳату саломат шуд.

- Эй дӯсти меҳрубон, - гуфт писари подабон аз нав ба лӯхтак муроҷиат карда, - аз афти кор ҳақ ба ҷониби Фариштамоҳи нозанин аст, вале қайҳост, ки як ҳодисаи аз ин ҳам

ашибтар диқкати маро ба худ چалб кардааст, ман онро нақл мекунам ва боварӣ дорам, ки ин дафъа ту хато намекунӣ ва Фариштамоҳи нозанин ҷавоби туро маъқул меёбад.

- Бигӯй, чӣ ҳодиса будааст! - гуфт лӯхтак дар кафи дasti ҷавон китбу сарашро ба ҳаракат дароварда.

- Подшоҳ буд, - гуфт писари подабон, - вай як булбул дошт. Булбулро ба кафаси тилло андохта, дар ҷорбоғаш овехта монда буду ҳар рӯз ба ҳониши ӯ гӯш меандоҳт. Рӯзе гӯш карда нишаста буд, ки ногаҳон ду булбули дигар пайдо шуда, ба рӯи қафас нишааст ва булбулон ба ҳамдигар ким-ҷиҳо гуфтанду он ду булбул парида рафт.

Подшоҳ ба назди қафас омада, аз булбулаш пурсид:

- Онҳо киҳо буданд ва ба ту чиҳо гуфтанд?

- Онҳо хешовандони мананд. Подшоҳи мамлакати булбулон тӯи қалон барпо мекардааст, маро ба тӯй таклиф карданӣ омадаанд, ман гуфтам, ки «озод нестам, дар қафасам,

рафта наметавонам». Онҳо бисёр афсӯс ҳӯрда, парида рафтанд.

Подшоҳ фикр карда гуфт:

- Агар ман туро ду-серӯза ҷавоб диҳам, аз мамлакати булбулон ба ман чӣ меорӣ?

- Аз шаҳри булбулон як донаки зардолу меорам, - гуфт булбул, - донакро мешинонӣ, дар байни чил рӯз калон мешавад, мева мекунад ва ҳар солхӯрдае аз меваи он ҳӯрад, ҷАвони солиму зебо мешавад.

Подшоҳ булбуло озод кард. Булбул баъд аз се рӯз, мувофиқи ваъдааш, як донак овард. Донакро шинонданд, дар байни чил рӯз донак дарахти калону сершоҳу сербарг шуда, мева кард, мевааш пухт.

Рӯзи чилу якӯм подшоҳ ба боғбон фармуд. ки як дона аз мевааш гирифта орад. Боғбон як зардолуи дар таҳти дарахт афтода хобидаро гирифта, ба подшоҳ бурда дод.

Подшоҳ як пири фартутро оваронда, зардолуро ба ӯ ҳӯронд. Пир ҳамон замон мурда монд.

Подшоҳ дар ғазаб шуда, фармуд, ки фавран сари булбули фиребгарро аз танаш чудо кунанд. Фармони ӯ ичро гардиду булбул аз ҷонаш чудо шуд.

Воқеаи зардолуи одамкуш дар шаҳр овоза шуда рафт ва ин овоза ба гӯши мӯйсафеде расид,

ки аз ғояти камбагалы аз чони ширинаш сер шуда буд.

Мұйсафед касд кард, ки рафта аз ҳамон зардолу хұраду аз азобу мاشаққат халос шавад. Вай ба чорбоғи подшоҳ омада, ба шохи зардолуи заб-зард пухта хобида дasti ларзони ҳудро дароз кард ва ду-се дона хұрда интизори марг шуда истод. Аммо аз марг дараке набуд. Баръакс ү хеле бардам ва пурқувват шудан гирифт.

- Ё ачабо! - гуфта мұйсафед даст ба ришаши бурда ришаширо наёфту дасташ ба манаҳи ғавононаи силиқшуда расид. Вай ҳайрон шуда, ба лаби құй рафту ба об нигоҳ карда, аксеро дид, ҳамон хел, ки ү 50 сол пеш аз ин буд барною нозанин. Дар ҳамин асно боғбон расида омада, үро дузд гумон карда, кашолакунон ба назди подшоҳ бурд.

- Айб нест, ки ту ин хел ғавони бакуввату зебо ҳастию дуздирио касб кардай?! — гуфт подшоҳ ба ү.

Шахси ба дуздій айбдоршуда ба подшоҳ ғавоб дод, ки вай пир буд, баъди хұрданы зардолу ҳудаш ҳам бехабар ғавон шуда монд.

Подшоҳ ҳайрон шуда гуфт:

- Ин хел ки бошад, чаро аз хұрданы донаи зардолу он пир мурд?

Ҳам подшоҳу ҳам боғбон аз он бехабар буданд, ки донаро, баъди афтоданаш, море захролуд карда рафта буд...

- Эй дўсти азиз, акнун ту бигўй, - гуфт писари подачӣ ба лӯҳтак, - ба күшта шудани булбулу пирамард кӣ аз ҳама зиёдтар айбдор аст?

- Албатта, боғбон, - гуфт лӯҳтак, - зардолуро аз шоҳи дараҳт қандани ўлозим буд. донаи афтодаро аз замин бардошта бурдани ўкори хато буд.

- Гапат дуруст, - гуфт писари подачӣ, - гунаҳкори марги онҳо боғбон аст.

Духтар ин гапро шунида, сар бардошта гуфт:

- О ҷавонмард, ин қадар шумо ва дўсти хирадманди шумо нодонед! Гунаҳкор подшоҳ аст. Вай мебоист, пеш аз зардолуро ба пирамард додан ва ба ҷазо расондани булбули накӯкор масъаларо ҳартарафа санчида мебаромад.

Писари подачӣ инро шуниду боз ба сӯи лӯҳтак рӯ оварда гуфт:

- Эй дўсти ҷонӣ, ин дафъа ҳам ту хато кардай ва ҷавоби ту ба Фариштамоҳи нозанин маъқул наомад, ту бояд дар назди ин духтари дар ҳусну хирадмандӣ бемонанд зирақии худро намоиш дидҳӣ, вагарна ман ҳамеша, ҳамчун шахси дурӯғӣ, дар ёди ўмемонам. Акнун як воқеаи дигарро

нақл мекунам, ту бо дикқат гүш куну фикри худро гүй!

- Хуб шудааст, - гуфт лўхтак дар дasti ҷавон ҷолокона ҳаму рост шуда ва писари подачӣ ба ҳикоя сар кард:

- Дар як кунци мамлакати мо, - гуфт ў, - дар ду канори як дарёи азим ду деха воқеъ шудааст. Дехаҳоро кӯпруки дарози ҷубин ба ҳам мепайвандад.

Чанд вақт пеш дар сари кӯпрук роҳзане пайдо мешуд; вай сару либос ва молу анҷоми ҳар як гузарандаро ғорат мекард ва худашрр ба дарё мепартофт. Вале рӯзе шуд, ки он роҳзани бераҳму шафқат як қаси либосҳои қиматбаҳо пӯшидаро, натанҳо ғорат накарду ба дарё напартофт, балки бо иззату эҳтиром то он канори кӯпрук гусел карда монд. Ин ҳодиса ин хел рӯй дод:

Дар яке аз он дехаҳо ҷӯпонписаре зиндагонӣ мекард. Ў ҷавони кобил, зебо ва хушахлоқ буд. Вай ба духтари ҳамсояашон бойдуҳтари нозанин дил дода буд, духтар ҳам ҷавонро аз дилу ҷонаш дӯст медошт.

Онҳо ҳар замон рустӣ-рустӣ бо ҳам мулоқот карда, аз лаззати дидор баҳра мебардоштанд, ҳар як мулоқот муҳаббати онҳоро ду баробар зиёд мекард. Кор ба ҷое расид, ки як дақиқа аз

якдигар дур будан барояшон токатфарса гардид.

Дар ҳамин асно воқеае рӯй дода, ба риштани дўстии поку самимии онҳо қайчӣ зад: дар деҳаи он тарафи дарё як марди давлатманд зиндагӣ мекард, вай аз ҷамоли зебои духтар хабар ёфта. Ӯро ба писари худ келин карданӣ шуду ба хонаи бой хостгор фиристод.

Бой ҳам писари давлатмандро аз ҳар ҷиҳат ба духтари худ муносиб дониста, ба зудӣ розӣ шул ва ба норизогии духтараш эътибор надода, Ӯро ба шахси дилноҳоҳаш ба шавҳар дод.

Духтар бошад, ба сари саҳту баҳти шӯри худ лаънат хонда, қарор дод, ки худро нобуд карда, аз бало ҳалос шавад.

Ба ин мақсад дар даруни остин корде пинҳон карда, интизори пешомад шуд.

Тӯй гузашт. Домод ба пеши духтар даромад. Духтар дар як кунчи хона, чун кабки аз боз рамида, сари худро дарун қашида. махзуну ғамгин нишаста буд. Ҷавон аз ин рафтори духтар таачдуб намуда, ба ӯ наздик шуд. Ҳанӯз вай пеши ӯ нарасида, духтар аз ҷояш тохта хест ва кордро аз даруни ос-тинаш бароварда гуфт:

- Ба ман наздик нашав, ки ё туро мекушам,
ё худамро!

Домод ҳайрон шуда пурсид:

- Чаро ту ин тавр мекунй! Гунохи ман чист?
Духтар гуфт:

- Ман як چавони дигарро дүст доштаам, маро
ба ту маңбуран доданду аз ёри дилхөчөм чудо
карданд, бе ү ба ман

зиндагй ҳаром аст!

Домод аз бебокии духтар тарсида, фикр кард,
ки «ү ё худаш ва ё маро мекушад, беҳтараш ки
үро چавоб дихаму чонамро осуда кунам». Домод
ба духтар гуфт:

- Агар ин тавр бошад, ҳозир хезу ба назди
дилхөчөт рав ва бо ү зиндагй карда гаштан гир!

Духтар чизе нагуфта, аз چояш хеста, равон
шуд. Вай ба лаби дарё расида, аз күпрук гузашта
истода буд, ки ҳамон роҳзан нигах дошт. Роҳзан
дар назди худ духтареро дида ҳайрон шуда
гуфт:

- Ачабо, дар ин нимай шаб далертарин
мардон ҳам ҷуръат карда, ба ин чо намеоянд,
часорати ту маро дар ҳайрат мононда истодааст,
ба кадом мақсад аз қишлоқ берун шудй, кучо
меравй?

Духтар воеаро ҳикоя карда дод. Роҳзан ба
духтари часур раҳмаш омада:

- Рав, баҳт ёрат бод! - гүён چавоб дод.

Духтар ба хонаи маҳбубаш омад. Ҷўпонписар
ҳанӯз нахобида буд. Чашмони ү аз гиря сурх,

чехрааш зард шуда буданд. Духтар ўро таския дода гуфт:

- Дигар ғам нахӯр, азизам, акнун ман аз они ту, мо бо ҳам тамоми умр зиндагӣ хоҳем кард.

Ҷавон гуфт:

- Оре, ту дили бузург дорӣ, дар он муҳаббати соғу самимӣ түғён мезанад, vale баъзе чизҳоро фаромӯш мекунӣ. Падари бои ту ва он давлатманд, ки дар золимӣ ва бераҳмӣ шӯҳрат пайдо кардааст, маро ва падару модари маро ҷазо хоҳанд дод. Худи ман ба ҳар гуна ҷазо тоқат карда метавонам, vale ман намехоҳам, ки барои ман падару модари бечораам ба азобу машакқат гирифтор шаванд. Ҳез, ба назди шавҳарат рав! Ман туро ҳеч фаромӯш намекунам. ёди ту ҳамеша дар дили ман мемонад.

Духтар хеста, бо дили пуралам ба хонаи шавҳарааш равон шуд ва бо ў зиндагӣ карда гашт.

- Эй дӯсти меҳрубон, - гуфт писари подачӣ ба лӯҳтак, - қадоме аз он чор кас аз ҳама зиёдтар одамгарӣ зоҳир намуд?

- Албатта, ҷӯпонписар, - гуфт лӯҳтак, - вай аз маҳбубааш даст қашида, ҳам худаш, ҳам падару модарааш ва ҳам худи духтарро аз оқибати пуразоб ҳалос кард. Ин намунаи барҷастаи одамгарист.

- Ба фикри ман, - гуфт писари подачӣ, - аз ҳама зиёдтар роҳзан одамгарӣ кард. Вай, бар хилофи одати разили худ, ба духтар некӣ кард.

- Эй шумо донотарошони камандеша, - гуфт Фариштамоҳ, - фикри ҳар дуятон аз ҳақиқат дур аст. Шумо он духтари вафодорро фаромӯш намудед. Вай дар роҳи вафо ҳар чӣ аз дасташ омад, кард. Магар одамгарии таърифнамудаи шумо дар назди рафтори духтар ноҷиз нест?!

- Оре, эй санами раъно, ҳақ ба ҷониби шумост. Рафтори накӯи духтар маро ҳам беандоза мафтун кардааст! - гуфт писари подачӣ ва баъд ба лӯҳтак рӯй овард.

- Эй дӯсти азиз, - гуфт ӯ лӯҳтакро ба таги рӯймол гирифта, - то ин дам мо Фариштамоҳи нозанинро маҷбур кардем, ки дар бораи наклҳои баҳсталабамон ҷиддӣ фикр кунад. Вай аз фикркуни ҳам монда шудагист. Акнун ягон ҳикояе гӯй, ки ӯ бисёр-бисёр хандад.

- Хуб шудааст, - гуфт лӯҳтак аз таги рӯймол берун шуда. Фариштамоҳ бо қираи ҷашмаш ба ӯ назар афканда, табассум карда монд: лӯҳтак қиёғаи хандаовари кали масҳарабозро ба худ гирифта буд. Лӯҳтак лаб ба сухан қушода ҷунин гуфт:

- Ман як модари камбағал доштам. Мо чун
камбағал будем, ки шикамамон ҳамеша
гуруснагй чун абри навбаҳор қалдур-қалдур
мекард, аз пою баданамон мадор аспсавор
гурехта рафта буд. Як рӯз тоқати модарам ток
шуду дasti бегӯшташро ба кифти кӯх барин
пуркуввати ман монда гуфт:

- Ту то кай аз бекорӣ сари бемуятро хоридз
мегардӣ, рав ба ягон бой хизмат карда, ғами
шикамамонро хӯр!

Ман ҳам нею нестон накарда, ба ҳавлии як
бой рафтamu хизматгор шудам. Бой як рама
гӯсфанд дода, фармуд, ки ба сахро бурда
чаронда биёрам. Вай як хару як халтаю як банди
дароз дода гуфт:

- Бегоҳи, як хар ҳезуму як халта алафи нағз
ҳам гирифта биёр.

Рамаро ба сахро ронда, бинам, дар гирду
атроф касе нест. - «Як аз хоб сер шуда гирам»
гуфтamu дар таги як дараҳт баҳузур хоб кардам.
Ҳафт шабу ҳафт рӯз ба хоби роҳат рафта, баъд
хеста дидам, ки ҳар як гӯсфанд ду баробар
калону фарбех шудааст.

Фариштамоҳ ин ғапҳоро шунида, ба рӯи
хандаовари лӯҳтак назаре афканду базавк
табассум кард.

- Ман ин ҳодисаро дидаму ба хоби ширин
таъзим карда гуфтам:

«Эй хоби роҳатбахш, ба ту бисёрҳо раҳмат.
Мана, ба ивази ин некиат ин ҳарро гиру
саворшуда гард».

Ҳамон замон хари думкалтаро хоб бурд.

Ин суханон боз як бор дар чехраи
диловози Фариштамоҳ табассуми шавқангезро
ба ҷавлон андохт.

- Баъд, - наклашро давом медод лӯҳтак, -
рамаро ронда, ба хонаи бой равон шудам. Рафта
истода як гала қунгузакҳоро дида мондам.
Қунгузакҳои бечора зӯр зада, шип-шилта арак
карда, якчанд саргинро ғелонда мебурданд.
Ба ҳоли бечораҳо раҳмам омаду бандро аз
халта бароварда, ба пешашон партофтам.

- Ой нодонҳо, мана ин бандро гирифта,
борҳоятонро бандеду пуштора карда баред, анча
коратон осон мешавад, - гуфтам ба онҳо.

Ин хел гапҳои кал-лӯхтак Фариштамоҳро
пайваста табассум меқунонид.

- Бо қунгузакҳо хайру хуш карда, аз нав
рафтан гирифтам. Боз анча роҳ гашта, дар лаби
як ҷӯи беоб дам гирифта нишаста бинам, як
мушаки хокистарранг аз даруни хонааш бо
сару фукаш хок бароварда партофта истодааст.
«Ой мушаки бечора, - фикр кардам, - агар ягонта
халта медошт, ин хел азоб намекашид».

- Ана ин халтаи маро гирифта, хоки хонаатро
андозу бароварда партофтан гир! - гуфтamu
халтаро ба муш додам.

Баъд аз ҷоям хеста, рамаро ронда ба ҳавлии
бой омадам. Бои олус ҷашмонашро даҳони
шоҳкоса барин карда, гӯсфандҳои шутур
барин қалону фарбех шудагиро надиду аз
ҳама пеш ҳару ҳезуму алафро пурсид.

- Ҳарро хоб бурд, бандро ба қунгузакон
додам, халтаро ба мушак бахшидам, - гуфтам
ман ба бой.

Бои тӯрбашикам ларзону ҳашмгин шуда,
мушт ба сарам бардошта, маро зада пеш
карданӣ шуд.

«Не, - гуфтам ман дар дилам, биниамро ин
хел каҷ карда, - ту аз ман бо осонӣ ҳалос шуда
наметавонӣ, охир ман гӯсфандҳои туро фил

барин калон кардаму ту ба ман ин хес
муомила мекунй!»

Баъд хобро ба ёрӣ фарёд кардам. Хобомаду ба бой часпида, дар ҳамончояш саҳт пахт кард. Бой фавран дароз қашид. Ҳар чанд бедор мекарданд, бедор намешуд. Охир занону хизматгоронаш ӯро ба хона дароварданду мондрафтанд.

Ҳамин вакт қунғузакону мушакро ҳам ҷегзадам.

Мушак ба чор тарафи бой ҳазида, ба рӯи шикаму сари синааш баромада, яктахи атласи ӯро ғалбер кард, ришашро ҳоида партофт. Қунғузакон сарашро пур аз саргин карданд.

Баъд ба хоб ҷавоб додам. Бой хест. ҷашмонаш аз хоб варам кардагӣ, ришаш ҳоидагӣ, чомааш ғалбер, сараш саргинзор буду бо ҳамин ҳол ба рӯи ҳавлий баромад. Ҳамаи ҳавлингиҳояш, аз хурд то калон, ӯро дида қаҳқаҳ зада, рӯдакаф шуда меҳандиданд.

Ин вакт Фариштамоҳ ҳам башараи бойро тасаввур карда, беихтиёр хандида фиристод. Ба хандаи ӯ писари подачӣ низ ҳамроҳ шуд. Ҳар ду аз таги дил хеле хандиданд.

Ҳамин хел ҷавон ба воситаи лӯхтаки худ пайдарҳам ҳикояҳои ациб ва афсонаҳои ҳандаовар нақл мекард. Фариштамоҳ бо завқ гӯш медод. Ҳоб аз ҷашмони ў парида буд. Як замон шӯълаи офтоби ҷаҳонтоб бо нури чехраи Фариштамоҳ омехта шуда, олам мунаvvар гардид. Баъд аз ин Фариштамоҳ пардаро аз миён бардошт ва ба рӯи зебои писари подачӣ бо меҳруbonӣ назар афканда, гуфт:

- Эй ҷавони нозанин, шумо дар ҳақиқат шахси доно ва нек будаед. Шумо шартро буридед ва маро аз ҳамин дақиқа сар карда, ёри умрии худ шуморед! Ҷавон дудила шуда гуфт:

- Эй дилбари азиз, аввалан, ман писари подачиам ва ба шумо, ки даҳҳо шоҳзодагон дар орзӯи висолатон овора шуда гаштаанд, ҳеч сазовор нестам, дуюм он ки ҳамаи қӯшиши ман барои дӯстам шоҳзода буд...

- Подшоҳи ҳаётбахши ман ақли расо, дили соғ ва хулқи нек аст. Шумо ҳамаи инҳоро доред. Ман қарори худро дигар намекунам! Дӯстатон шоҳзода бошад, ин хислатҳоро надорад ва аз ин рӯ ҳеч гоҳ ба мақсадаш намерасад.

Баъд аз ин Фариштамоҳи нозанин ба аҳли шаҳр қарори худро эълон кард. Одамони шаҳр ба

шодии духтари дүстдоштаашон аз таҳти
шарик шуда, тӯи калоне доданд.

Писари подшоҳ бошад, бо дили аз умедин
орзу холӣ ба шаҳр баромада рафт.

Мундарича

1.	Ҳафтдодарон	3
2.	Рӯбоҳи маккор ва гурги нодон	18
3.	Ду бузича	23
4.	Фарҳоду ширин	25
5.	Бои золим ва кали зирақ	32
6.	Тӯтиҳои сухангӯ	42
7.	Тоҳир ва Зӯҳро	59
8.	Фариштамоҳи зебову доно	81

ISBN 978-99947-809-4-5

A standard one-dimensional barcode representing the ISBN number 978-99947-809-4-5.

9 789994 780945

HANIF KURE
TAHDEE